Poštni urad 9021 Celovec — Verlagspostamt 9021 Klagenfurt Izhaja v Celovcu — Erscheinungsort Klagenfurt Posamezni izvod 1,30 šil., mesečna naročnina 5 šilingov P. b. b.

SLOVENSKI vestnik

Letnik XXI. Celovec, petek, 16. september 1966 Štev. 37 (1268)

SESTANEK EVROPSKIH PARLAMENTARCEV V BEOGRADU:

Akcija za zboljšanje sosedstvenih odnosov

med evropskimi državami z različnimi družbenimi in političnimi sistemi

V Beogradu je bilo ob koncu minulega tedna dvodnevno posvetovanje predstavnikov parlamentov evropskih držav, ki so na lanskoletnem 20. zasedanju Glavne skupščine OZN dale pobudo za resolucijo „o akcijah regionalnega značaja z namenom, zboljšati dobre sosedstvene odnose med evropskimi državami z različnimi družbenimi in političnimi sistemi". Zasedanja so se udeležili parlamentarci iz Belgije, Bolgarije, Danske, Finske, Jugoslavije, Madžarske, Romunije in Švedske, le delegacija Avstrije, ki je prav tako bila med pobudnicami omenjene resolucije OZN, je udeležbo odpovedala — kakor je sporočil drugi predsednik parlamenta — zaradi važnih sej v parlamentu.

Predstavnike parlamentov osmih evropskih držav je v Beogradu pozdravil predsednik zvezne skupščine Edvard Kardelj. V svojem govoru je poudaril, da gre pri tej akciji za vprašanje, česa bi se lahko skupno lotili ali kaj bi lahko sprožili, da bi v evropskem delu sveta, ki igra tako veliko vlogo v svetovnih dogajanjih, vzpostavili večje medsebojno zaupanje in večje sodelovanje na vseh področjih, kjer so za to realni interesi in možnosti, tako da bi s tem ustvarili ugodnejše pogoje in boljše ozračje za urejanje perečih problemov mednarodnih odnosov, miru ter varnosti v Evropi in na svetu.

Posvetovanje parlamentarcev v Beogradu, kjer so se zbrali na pobudo Jugoslavije, je potekalo na osnovi resolucije OZN, ki od evropskih držav zahteva, naj okrepijo prizadevanje za zboljšanje medsebojnih odnosov z namenom ustvariti takšno ozračje zaupanja, da bi se lahko lotili dejanske proučitve problemov, ki še ovirajo ublažitev napetosti v Evropi in na svetu. Predvsem so predstavniki osmih držav podprli jugoslovansko pobudo za sklicanje posvetovalne konference delegatov evropskih parlamentov in skleniti, da bodo v ta namen organizirali posvetovanja tudi še z drugimi evropskimi parlamenti. Na podlagi teh posvetovanj se bodo ponovno sestali, da določijo dnevni red, način dela ter kraj in datum take konference, katere naloga bo poiskati najboljše konkretne ukrepe za uresničitev načel, vsebovanih v resoluciji OZN. Pobude in predloge, ki jih bo sprejela konferenca, bodo potem predložili posameznim parlamentom v proučitev.

Čeprav od prvega posvetovanja ni bilo pričakovati konkretnih sklepov, so udeleženci beograjskega sestanka povsem zadovoljni s potekom razgovorov. Glavni uspeh vidijo v vsestranski pripravljenosti na nadaljnje prizadevanje, da bi uresničili načela in duha resolucije OZN. Ta pripravljenost pa je tudi najboljša pot do dejanskega izboljšanja odnosov med državami ne glede na njihovo družbeno in politično ureditev, kar je velikanskega pomena ravno v današnjem prav nič razveseljivem mednarodnem položaju.

Volilna farsa v Južnem Vietnamu

Minulo nedeljo so bile v Južnem Vietnamu volitve v ustavodajno skupščino, ki naj bi v teku šestih mesecev izdelala novo ustavo in pripravila volitve predsednika republike. Sedanji vojaški režim v Sajgonu in njegovi naredbodajalci v Ameriki ocenjujejo izid volitev kot »velik uspeh«, medtem ko v mednarodni javnosti prevladuje mnenje, da te volitve niso bile nič drugega kot navadna farsa in očitna sleparija.

Da z volitvami nekaj ni bilo v redu, dokazuje že dejstvo, da se je po uradni verziji volitev udeležilo več kot 4 milijone izmed skupno 5,228.521 vpisanih volilnih upravičencev. Znano je namreč, da sajgonska vlada nadzoruje le še eno petino južnovietnamskega ozemlja z največ štirimi milijoni prebivalcev, medtem ko je ostali del dežele pod nadzorstvom osvobodilne fronte. Zato so mnogi opazovalci, med njimi tudi zahodni dopisniki, prepričani, da je prišlo pri objavi volilnih rezultatov do grobih potvorb in da izid volitev nikakor ni izraz volje južnovietnamskega ljudstva.

Toda tudi ne glede na to, kako so bile volitve izvedene, v nedeljo »izvoljeni« člani ustavodajne skupščine ne morejo govoriti v imenu celotnega prebivalstva Južnega Vietnama. Če pomislimo, da ima Južni Vietnam skupno 14 milijonov prebivalcev, potem pač vidimo, da so nedeljski volivci predstavljali le majhen del ljudstva in da so volitve zajele le neznaten del dežele.

Torej je povsem upravičeno mnenje vseh tistih komentatorjev, ki pravijo, da nedeljske volitve v ničemer niso spremenile razmer v Južnem Vietnamu in da južnovietnamsko ljudstvo, ki je volitve v veliki večini bojkotiralo, tudi nikakor ne bo priznalo potvorjenih rezultatov. V Sajgonu bo scier v doglednem času padla odločitev, ali bo še naprej vladal vojaški režim ali pa bo oblast prevzela civilna vlada, toda konca vojne še ni pričakovati ne v enem ne v drugem primeru. To dokazujejo tudi nedeljske volitve, ki so ustvarile jasno sliko vsaj v enem pogledu: da namreč pretežna večina južnovietnamskega ljudstva odklanja vmešavanje v notranje zadeve dežele in je pripravljena na nadaljnji boj za dosego popolne svobode in neodvisnosti.

Velika Gregorčičeva proslava

v pesnikovi rojstni vasi na Vrsnem

Na Vrsnem pri Kobaridu, rojstni vasi slovenskega pesnika Simona Gregorčiča, se je minulo nedeljo zbralo okoli 10.000 ljudi iz vseh predelov slovenske zemlje, da prisostvujejo slovesni otvoritvi Gregorčičevega spominskega muzeja, ki je bil urejen v pesnikovi rojstni hiši ter odprt ob 60-letnici pesnikove smrti in 25-letnici upora proti fašističnim okupatorjem. Slavnosti so se udeležili tudi visoki predstavniki političnega in kulturnega življenja Slovenije, med njimi podpredsednik izvršnega sveta Beno Zupančič, predsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti Josip Vidmar, pisatelj France Bevk in general Jaka Avšič, ki je poveljeval partizanskemu pohodu v Beneško Slovenijo.

Podpredsednik izvršnega sveta Beno Zupančič je v svojem govoru dejal, da Gregorčičeva pesem slovenskemu ljudstvu ne pomeni le peniškega daru, marveč tudi narodni ponos, človečansko spodbudo ter klic po narodni in socialni svobodi. »Zbrali smo se, da bi tudi na ta način posredovali svoje življenjsko izkustvo mladim rodovom, da bi ohranili pesnikovo hišo kot spomin na vse tisto, kar je treba v ljudeh in ljudem ohraniti kot večno živ klic po življenju, po človečnosti, po lepoti in po prostosti. Zbrali smo se konec koncev zato, da obudimo v sebi še eno tistih dragocenosti v naši zgodovinski dediščini, ki so nam pomagale in nam pomagajo živeti; saj je šlo za žejo po življenju, za žejo po prostosti, saj je šlo za ljubezen do rodne dežele in za strast v boju zoper kakršnega koli nasilnika.«

O junaštvu partizanskih edinic, ki so nosile ime pesnika Gregorčiča, je govoril general Jaka Avšič, medtem ko je muzej odprl pisatelj France Bevk, ki je orisal življenjsko pot in pesniško ustvarjalnost Simona Gregorčiča, o katerem je dejal: »Njegova zasluga je, da je v tolikšni meri rasla samozavest vsega naroda, a posebno primorskega, ki je v dneh narodnega zatiranja črpal iz njegovih pesmi tolažbe in bodrila. Njegove besede o pravici in svobodi so nam vlivale novih nad in nam kazale kot v prihodnost.«

Slavnost so obogatile številne skupine s svojim kulturnim sporedom, ki je obsegal pesmi in recitacije nesmrtne Gregorčičeve besede.

Vesolje naj bi služilo miru

Na zasedanju letošnje Glavne skupščine OZN bodo med drugim razpravljali tudi o miroljubnem izkoriščanju vesolja. V ta namen je bil postavljen poseben odbor, ki naj izdela osnutek tozadevnega sporazuma. Odbor je precejšen del svoje naloge opravil že na posvetovanjih v Ženevi, zdaj pa nadaljuje v New Yorku, kjer je prišlo do daljnosežnega soglasja skoraj v vseh važnejših pogledih, tako da so ostala odprta le še nekatera načela, ki se nanašajo predvsem na vprašanje, ali naj se „vesoljske sile" zavežejo, da bodo kljub svoji navzočnosti na Luni in drugih nebesnih telesih omogočile „dostop" tudi drugim.

Po dosedanjih soglasjih so se države podpisnice sporazuma o miroljubnem izkoriščanju vesolja pripravljene s pogodbo zavezati, da v vesolje ne bodo pošiljale orožja za množično uničevanje, da na Luni in drugih nebesnih telesih ne bodo gradile vojaških oporišč in skladišč za orožje, da bodo pomagale vesoljcem, če bi se znašli v težavah, da bodo nekatera področja neomejeno prosta za raziskovanja vsakogar in da na Luni ter drugih nebesnih telesih nobena „vesoljska sila" ne bo imela pravice razpolagati z deli teh ozemelj in prostorom.

Ker se s temi določili strinjata predvsem Amerika in Sovjetska zveza, ki igrata vodilno vlogo v raziskovanju vesolja, ni pričakovati posebnih težav pri dokončnem sprejemu ustreznega sporazuma. Tak sporazum pa ne bi bistveno olajšal le vesoljskih raziskav samih, marveč bi nedvomno ugodno vplival tudi na splošne odnose med Vzhodom in Zahodom, kar bi imelo pozitivne posledice tudi na reševanje mnogih drugih še vedno nerešenih problemov, med katerimi zavzema eno prvih mest vprašanje razorožitve.

Južna Tirolska ne pride do miru

Tudi minuli teden je bil na Južnem Tirolskem v znamenju zločinske dejavnosti atentatorjev, ki se na vse načine trudijo, da bi ovirali ali sploh onemogočili miroljubno rešitev južnotirolskega vprašanja. V mnogih krajih je prišlo do novih atentatov na električne daljnovode in druge objekte, tragičen višek pa je ta dejavnost dosegla v neki italijanski carinski postojanki, kjer sta bila pri hudi eksploziji ubita dva carinika, nadaljnji štirje pa poškodovani.

Dogodek je izzval splošno ogorčenje v italijanski in tudi avstrijski javnosti. Italijanske oblasti so znova pozvale pristojne avstrijske činitelje, naj sodelujejo pri raziskavi teh atentatov, predvsem pa naj podvzamejo potrebne ukrepe proti neofašističnim elementom v Avstriji.

Medtem se je v poslanski zbornici v Rimu začela velika razprava o vprašanju Južne Tirolske. Predsednik italijanske vlade Aldo Moro je podal obširno poročilo o dosedanjih italijansko-avstrijskih pogajanjih ter zavrnil tiste italijanske kroge, ki se spričo atentatorske dejavnosti zavzemajo za prekinitev teh pogajanj. Moro je izrecno poudaril, da bi bilo zgrešeno, če bi teroristom prepuščali odločitev o tem, ali naj se nadaljujejo pogajanja, za katera sta Avstrija in Italija dobili pooblastilo od Glavne skupščine OZN.

Notranji minister Taviani je poročal o ukrepih, ki so jih italijanske oblasti podvzele, da bi zavrle atentatorsko dejavnost. Opozoril je, da se ta dejavnost v primerjavi z lanskim letom močno stopnjuje; že doslej je bilo izvedenih 6 atentatov, od katerih so trije zahtevali človeške žrtve.

Rasistična politika - nevarnost za svetovni mir

Ravno v dneh, ko je bil v Južni Afriki umorjen predsednik rasistične vlade Vervoerd in so se predstavniki bele »gosposke rase« pripravljali, da za njegovega naslednika izvolijo dosedanjega pravosodnega ministra Vorsterja, kateri velja za predstavnika skrajnih rasistov, se je v novi brazilski prestolnici Brasilia odvijalo svetovno posvetovanje o pospešitvi boja proti rasnemu razlikovanju. Mednarodnega zborovanja, ki ga je organizirala OZN, so se udeležili delegati iz 28 držav ter ugotovili, da je še danes na svetu več kot 200 milijonov ljudi izpostavljenih rasističnim diskriminacijam in da so dosedanji napori za izkoreninjenje rasizma privedli le do pičlih rezultatov.

»Črnci so umirali v Evropi, da bi pomagali uničiti nacizem, zakaj bi se zdaj bali do smrti boriti za osvoboditev svoje dežele izpod afriškega nacizma.« To je bila temeljna ideja tega posvetovanja, na katerem so prišli do zaključka, da v rasnem problemu ni več nevtralnosti. Politiko apartheida in vseh oblik rasnega preganjanja so razglasili za brutalno nadaljevanje kolonializma, katerega cilj je, da predvsem črnemu človeku natakne oklep nasilja. Zato so azijske in afriške dežele z vso podporo socialističnih držav ocenile rasno diskriminacijo kot nevarnost za svetovni mir in mednarodno varnost.

V ilustracijo, kaj pomeni politika rasizma, so navedli primer Južne Afrike, kjer je bilo samo v zadnjih letih obsojenih na smrt z obešenjem 1200 črncev. Južnoafriške oblasti obesijo povprečno vsak tretji dan enega pripadnika črnske večine, hkrati pa pride vsak dan povprečno do devet terorističnih umorov.

Kljub tej strašni bilanci, ki pa še zdaleka ne nudi popolne slike rasizma, so se zahodne države tudi na brazilskem zasedanju upirale bolj odločnim ukrepom proti rasistični politiki. Prav po »očetovsko« so zahodni predstavniki svetovali delegatom azijskih in afriških dežel, da je treba iskati »miroljubno in potrpežljivo pot«, pri tem pa povsem zamolčali, da ima tudi taka potrpežljivost svoje meje, zlasti če dan za dnem zahteva nove človeške žrtve, ki padajo pod krutim nasiljem belih rasistov.

Zato je povsem razumljivo, da so se predvsem zastopniki afriških in azijskih dežel odločno uprli takemu omalovaževanju in celo zanikanju nevarnosti, ki jo predstavlja politika rasizma. Poudarili so, da pomeni rasno razlikovanje najhujšo bolezen človeštva, pa ne samo v »tipičnih državah rasizma«, marveč — kakor je bilo izrecno in v veliko zadrego washingtonskega predstavnika ugotovljeno — tudi v Ameriki, kjer se prav tako nadaljuje preganjanje črnskega prebivalstva.

ŠE TA MESEC:

Nadaljnje olajšave

NA MEJI MED AVSTRIJO IN JUGOSLAVIJO

Kakor smo pred nedavnim poročali tudi v našem listu, se Koroška in Slovenija prizadevata, da bi prišlo do nadaljnjih olajšav na meji med Avstrijo in Jugoslavijo. V prvi vrsti naj bi te olajšave koristile planincem, ki bi imeli zagotovljen neoviran dostop v obmejne planine.

Konkretne predloge za tako ureditev je predsednik izvršnega sveta SR Slovenije Janko Smole izročil koroškemu deželnemu glavarju Hansu Simi ob njegovem zadnjem obisku v Ljubljani. Zdaj pa je deželni glavar prejel tozadevni odgovor zvezne vlade na Dunaju, v katerem zvezni kancler in notranji minister sporočata, da bo vprašanje pozitivno rešeno še v tem mesecu.

Gospodarska moč pada

Stagnacijo v gospodarski rasti, ki je v svetu nasledila desetletje konjunkture, občutimo tudi v naši državi. Pred kratkim, ko smo se na tem mestu bavili s pregledom gospodarskega razvoja v naši državi v letošnjem prvem polletju, smo morali ugotoviti, da je že v prvih sedmih mesecih pasiva v zunanji trgovini narasla na 10 milijard šilingov in da utegne do konca leta narasti na 18 milijard šilingov, medtem ko je lani znašala 13 milijard šilingov. Ugotovili pa smo tudi, da je pričela rast v industrijski proizvodnji popuščati in da vrsta industrij producira manj, kot je lani in predlanskim.

Da zvezde avstrijskemu gospodarstvu nikakor niso ugodne, pa ne sledi le iz naraščajoče pasive v zunanji trgovini in iz stagnacije v industrijski proizvodnji, marveč tudi iz letošnjega razvoja v plačilni bilanci. Rahla pasiva, do katere je prišlo tekom minulega leta, je v plačilni bilanci v prvem polletju vidno narasla. Znašala je 1280 milijonov šilingov. Ta porast pasive pa je tem očitnejši, če upoštevamo, da je plačilna bilanca leta 1964 izkazovala še aktivo 1990 milijonov šilingov.

Takorekoč vsa povojna leta je pasivi v trgovinski bilanci stala v naši državi nasproti aktiva v bilanci turizma, vsled česar je tudi aktiva v plačilni bilanci od leta 1954 naprej, ko je znašala 197 milijonov šilingov, do leta 1964 stalno naraščala. Od tega časa naprej pa tudi naraščajoča aktiva v turistični bilanci ni več v stanju izravnati pasive v trgovinski bilanci, čeprav je bila aktiva turistične bilance v prvem polletju s 4828 milijoni šilingov za 268 milijonov šilingov višja, kot v prvem polletju 1964.

Poleg pasive v trgovinski bilanci obremenjuje plačilno bilanco še naraščajoča pasiva v bilanci na kapitalnem trgu. Le-ta je lani v prvem polletju znašala 239 milijonov šilingov in je letos v prvih šestih mesecih narasla na 852 milijonov šilingov. Namesto avstrijskega blaga odtaka v inozemstvo avstrijski kapital in to v vedno večjem obsegu.

Gospodarska moč naše države spričo takega razvoja pada. Pada, ker industrijska proizvodnja stagnira in ker pasivi v zunanji trgovini in v plačilni bilanci naraščata. Mednarodni trg za avstrijsko blago si osvajajo druge države, njihovo blago pa v čedalje večji meri tudi na avstrijskem trgu izpodriva domače blago. Ker je poleg tega tudi še kapitalna bilanca vedno pasivnejša in ker se draginja nebrzdano veča, je skrajni čas, da tudi v naši državi merodajni činitelji tak razvoj zavrejo. Treba je, da se lotijo reforme dosedanje gospodarske prakse, kakor so se je že lotili po drugih državah, ki so večje, gospodarsko močnejše in ki zaradi tega za gospodarske pretresljaje zdaleka ne tako občutljive, kot je naša mala država.

Parlament za omejitev škode vremenskih katastrof

Na pobudo vlade se je minuli petek avstrijski parlament sestal k posebni seji, na kateri je v zvezi z vremensko katastrofo sredi avgusta sklenil tri zakone. Prvi med njimi zagotavlja takojšnjo pomoč iz državnega proračuna v višini 400 milijonov šilingov, drugi se nanaša na ustrezne spremembe zakona o finančni izravnavi, ki so s tem v zvezi potrebne, s tretjim pa je bil ustanovljen katastrofni sklad.

Uvodoma je kancler dr. Klaus poročal, da je neurje v avgustu povzročilo širom države okroglo 3.562 milijonov šilingov škode. Samo na zaščitnih gradnjah ob vodah znaša škoda 2000 milijonov šilingov. Največja je na Koroškem, kjer znaša 660 milijonov šilingov. Poleg tega so tudi državne ustanove utrpele veliko škodo. Na cestah in mostovih znaša škoda 159 milijonov šilingov, pri železnici 90, pri elektrifikacijskih družbah nad 75, pri pošti, plovbi in drugih podržavljenih podjetjih pa 24 milijonov šilingov. Zgubo na dohodkih pri prometnih ustanovah cenijo na več kot 14 milijonov šilingov, škodo na privatni imovini pa na 1200 milijonov šilingov.

Odobrenih 400 milijonov šilingov takojšnje pomoči s strani države bo razdeljenih tako, da bodo privatniki dobili 110 milijonov šilingov, zvezne dežele in občine 50 milijonov, preostali znesek pa bo služil za najnujnejšo popravo škode na vodogradnjah, na državnih cestah ter pri pošti in železnici.

Katastrofni sklad bo črpal sredstva s pribitkom 3 % na mezdni, dohodninski, korporacijski in premoženjski davek v letih 1967—1970. Denarji tega sklada bodo služili tako popravi škode, kakor tudi njenemu preprečenju. Ključ razdelitve teh sredstev določa, da bo od letnih dohodkov sklada odpadlo 25 % za odškodnine prizadetim privatnikom, 15 % bo odpadlo na državo, po 5 % pa na zvezne dežele in občine. Polovica sredstev sklada pa je namenjenih za zaščitne ukrepe.

Sklenjeni zakon o katastrofnem skladu se močno razlikuje od osnutka, kakor ga je začetkom tedna odobrila vlada. ÖVP je v tem primeru pristala na vrsto socialističnih dodatnih predlogov, ni pa hotela skladu priznati značaja pravne osebnosti. Poleg tega ni hotela pristati na predlog, da bi bile v razdelilnem ključu občine in zvezne dežele bolj upoštevane in da bi bili prispevki po premoženjskem davku določeni po progresivni davčni lestvici. Zakon je bil sklenjen z glasovi ÖVP in SPÖ, FPÖ je glasovala proti.

Načrt za zaščito pred poplavami

Na podlagi deželnih poročil o obsegu vremenske katastrofe, ki je avgusta zajela našo državo, je zvezno ministrstvo za kmetijstvo in gozdarstvo sestavilo obsežen načrt za popravo te škode in gradenj za zaščito pred poplavami in pred plazovi.

Načrt je razdeljen na tri dele, na takojšen program, na program težišč v vodogradnji in na normalni program urejanja voda, hudournikov in zaščite pred plazovi. Za takojšen program bo še letos 160 milijonov šilingov na razpolago, za program težišč v vodogradnjah bo od prihodnjega leta v okviru katastrofnega sklada letno na razpolago 250 milijonov šilingov, za normalni program pa bo poleg tega iz državnega proračuna letno potrebnih okoli 450 milijonov šilingov.

AUA išče tržišča za avstrijsko blago

Avstrijska letalska družba AUA, ki se v mednarodnem letalskem prometu iz leta v leto bolj uveljavlja, se hoče sedaj vključiti tudi v pospeševanje avstrijskega izvoza v skandinavske države. Za to hvalevredno akcijo je že pridobila švedsko letalsko družbo SAS, s katero je ustanovila skupno organizacijo. Naloga te organizacije je, da proučuje možnosti izvoza za avstrijska podjetja v skandinavskih deželah Danska, Norveška in Švedska. K skupni akciji s SAS hoče AUA pritegniti 3564 avstrijskih podjetij, ki izdelujejo blago, ki je pripravno za izvoz v Skandinavijo.

Skandinavija je trg z 20 milijoni prebivalcev, ki zelo radi kupujejo. Da je temu res tako, razvidimo iz tega, da te tri države uvozijo letno blaga v vrednosti 180 milijard šilingov, kar je znatno več, kakor uvažajo blaga veliko večje države, kakor n. pr. Francija in Japonska. Navzlic temu pa je avstrijsko blago na skandinavskem trgu zastopano komaj z 1 odstotkom, kar je bilo prej z običajnimi prometnimi sredstvi razumljivo, sedaj pa, ko se je spričo letalskega prometa pot skandinavskih držav do avstrijskega trga skrajšala na dve uri, ni več razumljivo.

Akcija obeh letalskih družb bo obstojala v tem, da bo AUA podrobno informirala avstrijska podjetja o možnostih sklepanja poslov z skandinavskimi podjetji, SAS pa bo po skandinavskih deželah iskala podjetja, ki bi hotela uvažati avstrijsko blago. Njuna akcija je ena največjih te vrste. Obsegala bo vse blago in podjetja od proizvajalcev spominčkov do tovarn za šotore. S tem hočeta obe letalski družbi povečati tako svoj blagovni kot osebni promet med Avstrijo in skandinavskimi državami.

AUA je letos tudi s svojim potniškim letalskim prometom zadovoljna. Letos je ustvarila pogoje, da so vsa avstrijska letališča po njenih linijah povezana z inozemstvom, s katerega prihaja največ turistov v Avstrijo. Po teh linijah je iz Zahodne Nemčije, Velike Britanije, Holandske in Švice in nazaj prepeljala od maja do konca avgusta 22.500 potnikov. Računa pa, da bo do konca septembra dosegla 30.000 potnikov.

Evropska pristanišča v avstrijski prekomorski trgovini

V svoji zunanji trgovini je naša država v prvi vrsti usmerjena na trgovino s svojimi sosednimi deželami, zlasti z Zahodno Nemčijo in Italijo. Delež blagovnega prometa s prekomorskimi deželami je malenkosten in je lani, ko je nazadoval za 1,2 %, znašal na izvozni strani le 12 %, na uvozni strani pa 13 %, pri čemer je lani naša država izvozila skupno 7,74 milijona ton blaga, uvozila pa ga je 16,35 milijona ton. Skupna količina izvoženega in uvoženega blaga se je lani povečala za 6 %.

Temu nasproti je avstrijski blagovni promet s prekomorskimi deželami tudi količinsko nazadoval. Nazadoval je na račun uvoza, ki je bil lani s 2,18 milijona tonami za 2,4 % nižji, kot 1964, izvoz pa se je zvišal za 1,5 % na 944.000 ton.

V svoji prekomorski trgovini sodeluje Avstrija s 16 obmorskimi pristanišči Belgije, Holandske, Italije, Jugoslavije, Poljske ter Vzhodne in Zahodne Nemčije. Lani je skozi severna pristanišča šlo 56 % avstrijskega čezmorskega blaga, skozi južna pristanišča pa 42 %. Na donavski promet sta odpadla le 2 % tega blaga. To razmerje kaže, da je Avstrija slej ko prej v svoji trgovini orientirana bolj proti industrializiranemu severozahodu, kakor pa proti manj industrializiranemu jugu in jugovzhodu.

Skoraj tri četrtine vsega avstrijskega prekomorskega prometa je lani odpadlo na Hamburg, Trst in Rijeko. Pri tem je prišlo do tega, da je prišel Trst, ki je bil vso zgodovino do predlanskega glavna „avstrijska luka" na drugo mesto in da se je na prvo mesto povzpel Hamburg. Na to mesto se je sicer Hamburg povzpel predvsem na račun močnega upada avstrijskega prometa skozi Bremen, Brake in drugih severnih pristanišč, vendar ima Trst dokaj malo izgledov, da bi si prvo mesto spet osvojil. Lani je namreč avstrijski blagovni promet skozi njegovo luko nazadoval za 9 % na 829.628 ton, medtem ko je v Hamburgu narasel za 32 % na dober milijon ton. Lanski avstrijski promet v luki Rijeka se je s 460.613 tonami držal na povprečju zadnjih let, vendar je bil v primerjavi z letom 1964 za 1 % manjši. Na najbližja pristanišča Trst, Rijeka in Koper je lani odpadlo 41 % avstrijskega prekomorskega prometa, na Hamburg pa 32 %.

Avstrijska plovna družba v Kopru

Dunajska strokovna revija „Verkehr" je pred kratkim poročala, da je bila v trgovinski register vpisana družba z omejenim jamstvom dr. Herbert Kraus, ki se hoče ukvarjati s pomorsko plovbo. Z hladilnimi ladjami hoče prevažati živila in nabavljati ladje za plovbo na odprtem morju, ki jih bo predelala, na novo opremila in dajala v najem. Pozneje se hoče podjetje preimenovati v „Austrian Frigo". Družba je medtem že kupila tri motorne ladje in jih opremila z hladilnimi napravami.

Domovinsko pristanišče ladij te družbe bo Koper, kjer so šli podjetju zelo na roke, kakor poročajo dunajski listi. Posadka ladij bo delno obstojala iz jugoslovanskih mornarjev. Razen v Kopru bodo ladje pristajale tudi na Rijeki in v Trstu, od koder bodo njihove tovore prevažali s hladilnimi tovornjaki v notranjost naše dežele.

Kopersko pristanišče se zadnje čase v avstrijskem prekomorskem prometu lepo uveljavlja. V primerjavi z letom 1963 je avstrijski tranzit preko Kopra leta 1964 narasel za 77 %, lani pa je narasel za nadaljnih 40 % na 5593 ton. Z naselitvijo avstrijske plovne družbe v Kopru je računati na nadaljnji porast tega tranzita, nedvomno pa se bo le-ta še bolj povečal, ko bo dograjena koperska železnica, ki bo pristanišče povezovala z njegovim zaledjem. Ta železnica, ki bo 31 km dolga, je v gradnji in bo predvidoma dograjena do konca prihodnjega leta.

PO ŠIROKEM SVETU

BENETKE. — Na letošnjem 27. mednarodnem filmskem festivalu v Benetkah je kot najboljši film prejel nagrado „zlati lev" italijansko-alžirski film „Bitka Alžircev". Nagrado za najboljšo žensko vlogo je žirija priznala sovjetski igralki Nataliji Arimbaskarovi za glavno vlogo v filmu „Prvi učitelj", nagrado za najboljšo moško vlogo pa Jacquesu Perrilu za vlogo v italijanskem filmu „Senca človeka" in za vlogo v španskem filmu „Iskanje". Posebno nagrado za najboljšega režiserja začetnika je dobil Alexander Kluge za film „Dekle brez preteklosti".

BUDIMPEŠTA. — Madžarska zveza žrtev fašizma je protestirala pri pokrajinskih vladah Bavarske in Schleswig-Holsteina, ker sta dovolili nekdanjim pripadnikom SS-ovskih čet, da priredijo svoja zborovanja. V protestu obema vladama izraža madžarska zveza žrtev fašizma ogorčenje svojih članov, ker omogočata pripadnikom bivših SS-ovskih čet, da se shajajo, demonstrirajo in izzivajo.

BEOGRAD. — Te dni je bival na uradnem obisku v Jugoslaviji francoski zunanji minister Couve de Murville, ki je bil gost državnega sekretarja za zunanje zadeve Marka Nikezića. Oba državnika sta izčrpno razpravljala o aktualnih mednarodnih problemih kakor tudi o odnosih med Jugoslavijo in Francijo, ki se razvijajo zelo uspešno v duhu medsebojnega razumevanja in prijateljskega sodelovanja. Francoskega ministra je sprejel tudi predsednik SFR Jugoslavije Josip Broz Tito.

LONDON. — Ciprski predsednik Makarios je v Londonu, kjer se je udeležil konference predsednikov vlad držav-članic britanske skupnosti narodov, zanikal vesti, po katerih naj bi se odpovedal politični funkciji in sprejel ponudbo za patriarha aleksandrijske pravoslavne cerkve. Makarios je dejal, da ne namerava odstopiti s položaja predsednika republike, dokler ne bo urejena sedanja kriza okoli Cipra.

RIM. — Vodstvo italijanske KP je ostro kritiziralo voditelje kitajske partije zaradi njihovega „hudo napačnega odnosa do socialističnih držav in mednarodnega delavskega gibanja". Hkrati pa je vodstvo italijanske komunistične partije odločno zavrnilo vse poskuse, da bi z izgovarjanjem na nevarnost kitajske politike opravičevali razširjanje vojne v Vietnamu, kajti to vodi k poslabšanju mednarodnega položaja in čedalje bolj ogroža mir na svetu.

RIO DE JANEIRO. — V Braziliji je več deset tisoč študentov začelo stavkati in demonstrirati proti sedanjemu vojaškemu režimu. V Sao Paolu so zaprli 36 študentov, ki so jih obtožili „subverzivnega delovanja". Policija je prepovedala študentski kongres v Sao Paolu, medtem ko je v Rio de Janeiru razpustila študentsko organizacijo.

MOSKVA. — Avstrijski obrambni minister dr. Prader je s skupino predstavnikov obrambnega ministrstva na večdnevnem obisku v Sovjetski zvezi, kamor ga je povabil sovjetski obrambni minister maršal Malinovski.

Vatikan. — Na podlagi sporazuma, ki sta ga letos junija v Beogradu podpisala Vatikan in Jugoslavija o ureditvi medsebojnih odnosov, je bil zdaj za apostolskega delegata v Beogradu imenovan italijanski nadškof Mario Cagna, medtem ko je predstavnik Jugoslavije v Vatikanu postal dosedanji minister za informacije in predsednik komisije za verska vprašanja Vjekoslav Cvrlje.

DUNAJ. — Po svojem petdnevnem uradnem obisku v Jugoslaviji, kjer je bil gost predsednika Tita, je norveški kralj Olaf V. minulo soboto prispel na zasebni obisk na Koroško, v ponedeljek pa se je začel njegov uradni obisk v Avstriji.

KAIRO. — Združena arabska republika je dobila novo vlado, ki jo je sestavil Sidki Soliman. Nova vlada šteje 28 članov ter ima namesto dosedanjih osem le štiri podpredsednike. V njej je tudi sedem ministrov, ki doslej niso bili člani vlade.

LJUBLJANA. — Na Mostecu v Šiški je bilo minulo nedeljo veliko srečanje bivših političnih zapornikov, internirancev in deportirancev, ki so med drugo svetovno vojno trpeli v raznih taboriščih in zaporih. Srečanja se je udeležilo okoli 2000 preživelih žrtev fašizma iz vse Slovenije. Na zborovanju so sprejeli protestno pismo, v katerem obsojajo diskriminatorsko politiko Zahodne Nemčije napram Jugoslaviji. Hkrati so se pridružili protestom vse napredne javnosti proti vietnamski vojni in se zavzeli za mirno sožitje narodov.

CHICAGO. — Ameriška policija je aretirala Georga Lincolna Rockwella, voditelja nacistične stranke Amerike, ki je vodil rasistično demonstracijo in imel politične govore. Toda nacistični voditelj je bil takoj spet izpuščen na svobodo, ko je položil kavcijo v višini 50 dolarjev.

CASABLANCA. — V Agadiru, maroškem mestu na atlantski obali, so zadnjo soboto ponoči čutili močan potres, ki pa po prvih vesteh ni zahteval človeških žrtev. Kljub temu je prebivalce zajela panika, saj jim je še dobro v spominu katastrofalni potres leta 1960, ki je terjal 12.000 človeških življenj in je povsem uničil mesto.

VARŠAVA. — Mesto Sopot pri Gdansku je prizorišče enajste konference Pugwash, na kateri sodeluje več sto znanstvenikov iz 23 držav. Razpravljajo o evropski varnosti, vietnamski vojni in mednarodnih vidikih razorožitve.

PJONGJANG. — Ob osemnajstletnici razglasitve korejske demokratične republike je podpredsednik severnokorejske vlade Kim Ir Sen izjavil, da morajo socialistične države, neodvisne nacionalne države, napredne sile in sile miru vsega sveta napeti vse moči za boj proti ameriškemu imperializmu in dati vso podporo vietnamskemu ljudstvu.

PRAGA. — Češkoslovaški zunanji minister Vaclav David je kot eno izmed temeljnih nalog češkoslovaške zunanje politike poudaril, da nujno pripomore k ureditvi problema evropske varnosti. Najvažnejši bi bil v tej zvezi sporazum, ki bi Zahodni Nemčiji prepovedal dostop do atomskega orožja in zagotavljal, da bodo spoštovane sedanje meje v Evropi.

PARIZ. — Francoska družba Renault je sklenila z romunsko zunanjetrgovinsko organizacijo sporazum o gradnji tovarne, ki bo izdelovala avtomobile po licenci Renault. Tovarno bodo zgradili v mestu Pitesti, 120 km od Bukarešte. Po izgradnji, ki je predvidena za leto 1969, bo tovarna izdelala 50.000 avtomobilov na leto.

Tam, kjer manjšina ni več manjšina . . .

Zanimivi vtisi z obiska na dvojezičnem področju Pomurja

Kakor smo kratko poročali že v zadnji številki našega lista, so predstavniki Zveze slovenskih organizacij na Koroškem in Narodnega sveta koroških Slovencev prejšnji teden obiskali Pomurje. Kot gostje občinske skupščine in občinskega odbora SZDL Murska Sobota so se podrobno seznanili z ureditvijo družbenega, kulturnega in gospodarskega življenja pomurskih krajev, zlasti pa se zanimali za rešitev narodnostnih vprašanj na ozemlju, kjer poleg Slovencev živi tudi madžarska narodna skupina.

Splošni pregled razmer v Pomurju je nudil razgovor v Murski Soboti, katerega so se poleg predsednice občinskega odbora SZDL Side Podlesek, podpredsednika občinske skupščine Štefana Totha ter zastopnikov šolstva, kulturnih in gospodarskih ustanov udeležili tudi član izvršnega sveta SR Slovenije Rudi Čačinovič, načelnik urada za narodnosti pri izvršnem svetu Albert Zornada ter sekretar komisije za narodnostna vprašanja in mednarodne zveze Branko Čop. Podoben razgovor je bil v Lendavi, kjer so bili navzoči podpredsednik občinske skupščine Aleksander Varga in tajnik Štefan Jambor, predsednik občinskega odbora SZDL Ludvik Bratkovič in sekretar Matija Koren ter zastopniki občinskega sodišča, šolstva in gospodarskih ustanov.

Posebno zanimiva pa so bila neposredna srečanja s stvarnostjo, ko so predstavniki koroških Slovencev v spremstvu svojih gostiteljev obiskali razna gospodarska podjetja (vzrejališče plemenske živine in tovarno konfekcije v Murski Soboti in obrat petrokemije v Lendavi), kulturne ustanove (pokrajinski muzej, študijsko knjižnico in založbo) in zlasti dvojezično šolo v Lendavi. Povsod so dobili vtis, da gre gospodarski razvoj tega nekdaj zaostalega dela slovenske zemlje s hitrimi koraki naprej, da ima Pomurje bogato kulturno-prosvetno življenje in da je narodnostno vprašanje rešeno vzorno, tako da madžarska narodna skupina nima več občutka, da je manjšina, marveč so njeni pripadniki vsestransko enakopravni člani družbene skupnosti ne glede na jezik in narodno pripadnost.

Zastopnike koroških Slovencev je med njihovim obiskom v Pomurju razumljivo najbolj zanimala tamkajšnja ureditev narodnostnih vprašanj oziroma — da uporabimo terminologijo, ki je pri nas še vedno splošno v veljavi — kako živi madžarska manjšina. Tukaj pa je treba takoj v začetku ugotoviti, da bi v Pomurju (kakor sploh v Jugoslaviji) danes zaman iskali manjšino v tistem pomenu, kot smo to vajeni pri nas na Koroškem. Že sam izraz »manjšina« je povsem izginil in govora je le še o različnih narodnostih, katerim je ne glede na številčno moč in brez vsakega posebnega ugotavljanja (kar je po zakonu sploh izrecno prepovedano!) zagotovljena popolna enakopravnost z ustavo in posebej s statuti občin, kjer živijo.

Kako je torej v praksi z Madžari v Pomurju? Skupno jih je nekaj nad 10.000 in živijo raztreseni vzdolž jugoslovansko-madžarske meje po vaseh, ki upravno spadajo v občini Murska Sobota in Lendava. Vsa naselja z madžarskim oziroma narodnostno mešanim prebivalstvom so bila proglašena za dvojezično ozemlje, na katerem je uvedena dvojezičnost v upravi, sodstvu in šolstvu. Velika večina uslužbencev v upravi in sodstvu obvlada oba jezika in je torej zagotovljeno ustno in pismeno dvojezično uradovanje. V teh krajih smejo delovati izključno samo dvojezične šole, ki jih morajo obvezno obiskovati otroci obeh narodnosti; da bi otrokom olajšali začetni pouk v drugem jeziku, so dvojezični tudi otroški vrtci. Razumljivo so na tem ozemlju dvojezični tudi napisi, kar prav tako velja za uradne listine, razglase in šolska spričevala.

Pri tej ureditvi je »večinski narod« — če se smemo poslužiti tega izraza — pokazal vzorno širokogrudnost in iskreno skrb za ohranitev ter razvoj madžarske narodne skupine. Dvojezično ozemlje obsega prav vse vasi z madžarskim ali mešanim prebivalstvom, poleg tega pa tudi čisto slovenska naselja, katera po razdelitvi šolskih okolišev segajo v območje, kjer živijo pripadniki madžarske narodnosti. Tako je zagotovljeno, da ima sleherni član madžarske narodne skupine možnost neposrednega stika z upravnimi ter sodnimi oblastmi v materinem jeziku, skupna vzgoja otrok obeh narodnosti v dvojezični šoli pa uspešno prispeva k medsebojnemu razumevanju in spoštovanju.

Dvojezična šola
v luči učnega načrta

Slovenski in madžarski jezik sta kot materina jezika in kot učna jezika popolnoma enakopravna. Naloge dvojnega učnega jezika so

- **usposobiti učence za pravilno in lepo pismeno in ustno izražanje v obeh jezikih;**
- **učence seznanjati z osnovnimi zakonitostmi materinščine, ki so temelji za pismenost vsakega govorjenja, in z drugim jezikom kraja;**
- **učence seznanjati z najvažnejšimi deli ljudske in umetne književnosti obeh narodnosti in z značilnostmi literarne teorije obeh jezikov, da bodo vzljubili lepo knjigo in upoštevali kulturno-zgodovinske posebnosti obeh narodnosti;**
- **učence usposabljati, da bodo znali vrednotiti literarne umetnine obeh narodnosti;**
- **vzbujati spoštovanje in ljubezen do prebivalcev druge narodnosti, razvijati voljo za sodelovanje na gospodarskem, kulturnem in političnem področju med obema narodoma in s tem ustvarjati sožitje med obema narodoma;**
- **upoštevati družbene potrebe, prebivalci mešanih jezikovnih področij naj obvladajo oba jezika in tako laže posegajo v družbeno upravljanje in dogajanje.**

Pripadniki madžarske narodne skupine so enakopravno zastopani v vseh upravnih organih in ustanovah. Tako je na primer v občinski skupščini Lendava, ki šteje skupno 60 članov, 17 odbornikov madžarske narodnosti; Madžar je podpredsednik skupščine in sodnik občinskega sodišča je prav tako Madžar. V skupščini vsak odbornik razpravlja v svojem materinem jeziku in v njem dobiva tudi zapisnike sej. Prav tako imajo Madžari svojega zastopnika v republiški skupščini Slovenije, kamor pa ni bil izvoljen le od Madžarov, marveč z glasovi vseh volivcev tega področja, ki so mu zaupanje izrekli ne glede na narodno pripadnost. Isto velja za predstavnike obeh narodnosti v raznih delavskih svetih gospodarskih podjetij in za odbornike posameznih družbenih organizacij, kjer za izvolitev nista merodajna narodna pripadnost in jezik, temveč izključno le moralne vrline in strokovne sposobnosti.

Šolska ureditev z uvedbo obvezne dvojezične šole zagotavlja pripadnikom obeh narodnosti izobrazbo v materinem jeziku in hkrati priučitev jezika naroda-soseda. V Pomurju je 19 dvojezičnih šol, ki jih obiskuje skupno 2005 šolarjev; 1675 jih je slovenske in 1330 madžarske narodnosti, učiteljev pa je 55 slovenske in 58 madžarske narodnosti. Na razpolago imajo celo vrsto skrbno urejenih in privlačno opremljenih učbenikov v obeh jezikih, medtem ko se učitelji izpopolnjujejo še na posebnih tečajih in seminarjih, ki jih prirejajo v sodelovanju s šolskimi oblastmi Madžarske.

Vpogled v delovanje in uspehe teh šol je predstavnikom koroških Slovencev nudil razgovor z ravnateljem in učitelji osnovne šole v Lendavi. Posebno zanimiv pa je bil stik s prakso, ko so prisostvovali pouku v tretjem razredu, ki ima 29 učencev, in sicer 15 Slovencev ter 14 Madžarov. Pouk se je odvijal izmenoma v slovenščini in madžarščini ter bi bilo treba dobro obvladati oba jezika, da bi morda ugotovil, kdaj je slovenski otrok govoril madžarski ali madžarski otrok slovenski. Eni kot drugi se namreč tekoče izražajo v obeh jezikih in tudi pri navezovanju prijateljstev jezik ali narodna pripadnost po zagotovilu mlade učiteljice ne igra nobene vloge. Skupna vzgoja jih je povezala v eno veliko družino in ta vzgoja, ki jih seznanja z jezikom ter zgodovino in kulturo obeh narodov, polaga trdne temelje za njihovo bodoče medsebojno razumevanje in prijateljsko sožitje.

Madžari razvijajo tudi pestro prosvetno dejavnost. Njihove krajevne knjižnice so bogato založene z madžarsko literaturo, ki jo izdajata Pomurska založba v Murski Soboti in madžarska založba v Novem Sadu; redno pa dobivajo knjige tudi iz Madžarske. V Murski Soboti izhaja madžarski tednik »Nepujsag«, ki je zaradi izredno nizke naklade le nekaj sto izvodov deležen izdatne podpore občine in republike. Pa tudi vse javne knjižnice imajo lep odstotek knjig v madžarskem jeziku (n. pr. ima študijska knjižnica v Murski Soboti od skupno 27.000 inventariziranih zvezkov 8400 madžarskih enot), v soboškem Pokrajinskem muzeju je urejen poseben madžarski etnografski oddelek, radijska postaja Murska Sobota pa ima redno vsak dan oddaje v madžarščini. Kraje, kjer živi madžarska narodna skupina, stalno obiskuje madžarsko poklicno gledališče iz Subotice, prav tako pa se množijo gostovanja kulturno-umetniških ansamblov iz Madžarske, medtem ko madžarski prosvetaši iz Pomurja obiskujejo matični narod v sosedni državi. Ta čedalje bogatejša kulturna izmenjava se je začela na pobudo jugoslovanskih oblasti, ki so na tem področju izposlovale tudi mejni prehod v glavnem z namenom, da bi bili omogočeni redni stiki med madžarsko »manjšino« v Pomurju in njenim matičnim narodom na Madžarskem.

Ravno ta skrb večinskega naroda za manjšino je eden najglobljih vtisov, ki so jih dobili predstavniki koroških Slovencev med svojim obiskom v Pomurju. Na mnogih konkretnih primerih so se namreč prepričali, da se rešitev narodnostnih vprašanj ne omejuje na lepe deklaracije in papirnate pravice, marveč se enakopravnost dosledno in vsestransko izvaja v vsakdanji praksi. Še več: po zaslugi in prizadevanju večinskega naroda praktično izvajanje pogosto celo daleč presega uzakonjene norme — in to kljub temu, da Jugoslavija v tem primeru ni vezana z nobeno mednarodno pogodbo. To dovolj prepričljivo dokazuje, da v tej družbeni ureditvi manjšina ni breme, temveč je obogatitev. Zato ji velja vsa skrb in podpora za ohranitev in njen vsestranski razvoj, da lahko brez strahu pred nevarnostjo asimilacije uspešno izpolnjuje svojo vlogo mostu med sosednima narodoma in deželama.

Taka rešitev narodnostnega vprašanja pa je lahko vzor, vzor tistim, ki mislijo, da se manjšinska vprašanja rešujejo z dinamitom, kakor tudi onim, ki so mnenja, da je za rešitev potrebno nacionalistično hujskanje in morda celo še posebno ugotavljanje manjšine.

Rado Janežič

Po vinogradih Pomurja naznanjajo klopotci začetek trgatve

Dvojezičnost
na primeru občine Lendava

Kako je urejena dvojezičnost v Pomurju, vidimo iz naslednjih določil, ki jih povzemamo iz statuta občine Lendava:

- **Naselja na območju občin, v katerih živijo občani slovenske in madžarske narodnosti, naselja, v katerih živijo samo občani madžarske narodnosti, in naselja, zajeta v šolske okoliše dvojezičnih šol, tvorijo dvojezično območje.**
- **Na dvojezičnem območju sta slovenski in madžarski jezik enakopravna. Občanom madžarske narodnosti je zagotovljena uporaba materinega jezika v vsem javnem in družbenem življenju.**
- **V upravnih organih občinske skupščine, delovnih in drugih organizacijah, ki pri svojem delu prihajajo v stik z občani, morajo biti sistemizirana in praviloma zasedena delovna mesta, na katerih je obvezno znanje slovenskega in madžarskega jezika.**
- **Upravni organi in organizacije ter druge službe na dvojezičnem območju, ki prihajajo pri svojem delu v stik z občani madžarske narodnosti, uporabljajo dvojezične obrazce.**
- **Občina skrbi, da so družbene službe na dvojezičnem območju organizirane tako, da občani madžarske narodnosti lahko izvršujejo svoje dolžnosti in uveljavljajo svoje pravice v svojem jeziku.**
- **V naseljih dvojezičnega območja so javni napisi v slovenskem in madžarskem jeziku.**
- **Na dvojezičnem območju se smejo ustanavljati osnovne šole samo z dvojezičnim poukom. Učni načrt v šolah z dvojezičnim poukom mora upoštevati tudi posebnosti kulture madžarskega naroda in ne sme motiti narodnostnega čuta učencev.**
- **Pravna pomoč se nudi občanom madžarske narodnosti v njihovem materinskem jeziku.**
- **Vsi akti splošnega značaja, oglasi, razpisi, objave in drugi akti na dvojezičnem območju se izdajajo v obeh jezikih. V takem primeru se oba akta štejeta za izvirna.**
- **V občinski skupščini morajo biti zastopani pripadniki obeh narodnosti. Odbornikom občinske skupščine — pripadnikom madžarske narodnosti — je pri delu v občinski skupščini in njenih organih zagotovljena uporaba madžarskega jezika. Material za seje občinske skupščine in njenih organov se jim daje v madžarskem jeziku.**
- **Besedilo glasovnic, ki se uporabljajo na dvojezičnem območju, mora biti pisano v obeh jezikih.**

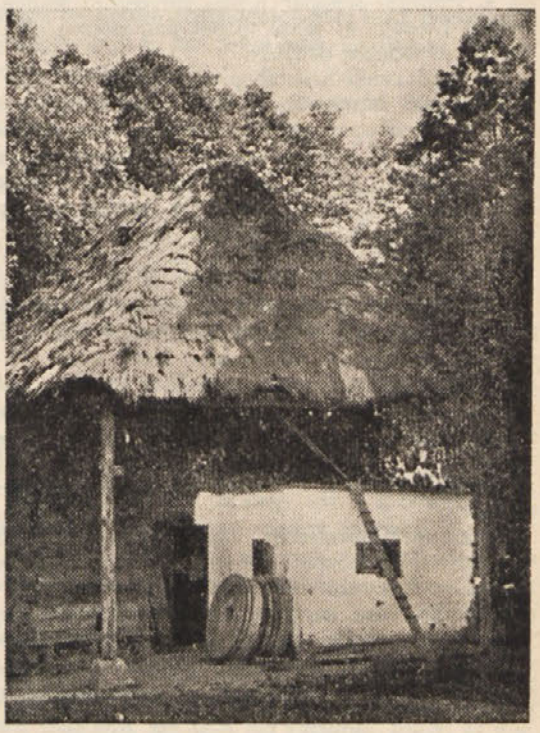

Pomurje je nekoč veljalo za najbolj zaostal predel Slovenije, toda po drugi svetovni vojni je tudi te kraje zajel vsestranski razvoj. Značilne vaške idile (levo) zamenjujejo moderna naselja, stari plavajoči mlini na Muri (zgoraj) pa se spreminjajo v sodobna industrijska podjetja. Na najtežjo dobo v zgodovini slovenskega ljudstva spominja mlin pri Veliki Polani (desno), kjer je bil ustanovljen prvi odbor OF v Pomurju.

KONCEM MINULEGA TEDNA V CELOVCU:

Trodnevni seminar za srednješolske učitelje slovenščine

V dneh od 8. do 10. septembra t. l. je bil Celovec stičišče graške in ljubljanske univerze: na pobudo ravnateljstva Gimnazije za Slovence v Celovcu, z odobrenjem Ministrstva za pouk na Dunaju ter z blagohotno prizadevnostjo predsedstva Deželnega šolskega sveta za Koroško so imeli učitelji slovenske gimnazije, pa tudi učitelji slovenščine iz drugih srednjih šol priložnost poslušati po dva profesorja s sosednih univerz.

Prvi dan sta predavala dr. St. Hafner („Stand der Erforschung der slowenischen Sprache") in dr. J. Matl („Stand der Erforschung der slowenischen Literatur- und Volkskunde"). Dr. Hafner je presenečal s svojo razgledanostjo in načitanostjo; dokaz, da je znal izkoristiti svoje dolgoletno službovanje v dunajski Nacionalni biblioteki — preden je nastopil profesuro na graški univerzi. Dr. Matl se bliža zaključku svoje znanstvene raziskovalne poti kot predstojnik Slavističnega inštituta graške univerze, pa si to spoznal iz njegovega predavanja, iz pretehtanega ocenjevanja in vrednotenja literarnega ter etnografskega zgodovinopisja. Menda ga ni publicista, ki bi v toliki meri in s tolikšnim zanimanjem osvetljeval slavistične probleme preteklosti in sedanjosti — v nemškem svetu.

Drugi dan sta predavala profesorja ljubljanske univerze — dr. Tine Logar („Sodobno raziskovanje slovenskih dialektov") ter dr. Anton Slodnjak („Sodobna slovenska književnost"). Prvi je Ramovšev učenec in suvereno obvlada dosedanja odkritja tankočutno nadaljuje in kritično prerešetava epohalno pionirsko delo svojega velikega učitelja. Dr. Slodnjak pa je bolj kot katerikoli živečih slovenskih literarnih zgodovinarjev poklican ocenjevati in vrednotiti sadove sodobne slovenske književnosti. Kdor pozna njegov dosedanji obširni opus, kdor ve, kako je vpležen v razne naloge za razne založbe, temu tega ni treba dokazovati. Njegovo predavanje (tematično kajpada hvaležno) so slušatelji poslušali z odprtimi usti.

Diskusije po vseh štirih predavanjih so bile živahne in so se nadaljevale še po celovških ulicah.

Tako je prav: predavanj nam je treba, ki človeka zbudijo in vzpodbudijo, da morda le seže potem še sam po kaki knjigi, da izpopolni kako zevajočo vrzel, da ga kot učitelja (za spremembo) prevzame tudi sla po učenju, da ima s kolegi kaj koristnega in pametnega govoriti, da mu ne zmanjka v razredu, pa tudi v politiki pred „narodom" ne.

Pa še nekaj: samo tako se dajo izvleči iz močvirja gare koroškega političnega zaplotništva. S pristno kulturo, s pravo znanostjo.

Škoda je le ta, da celovška kulturna javnost ni bila obveščena o tem seminarju. Ne vem, kje tiči vzrok za ta kratek stik: dandanes je že tako, da ti spravi na noge časopise, radio in televizijo zadnji pralni mojster, če lahko pokaže kak izum pralne tehnike — k omenjenim predavanjem pa ni bilo nikogar, ki bi obvestil vsaj v „Echo der Zeit" koroške poslušalce, kaj se godi v Konzerthausu. In vendar je šlo za pravo kulturno izmenjavo v duhu ustanovitve celovške univerze.

In predsednik Deželnega šolskega sveta J. Guttenbrunner je ob otvoritvi seminarja rekel: „Upam, da tako srečanje znanstvenikov sosednih univerz ne bo prvo in zadnje. Ko boste spet čutili potrebo po učenju, vam bomo radi šli na roke". To je lepo in prav.

J. M.

OB ZAČETKU ŠOLSKEGA LETA:

Še je čas za prijave k dvojezičnemu pouku

Starši, ki še niso prijavili svojih otrok, ki hodijo v ljudsko in glavno šolo, k dvojezičnemu pouku, imajo v prihodnjih dneh še čas, da to opravijo.

Prijave otrok k dvojezičnemu pouku v ljudski šoli je treba izvesti tekom 10 dni po pričetku šolskega leta pismeno ali ustno pri vodstvu šole. Enkratna prijava velja za vso ljudskošolsko dobo. Otroke, ki so že obiskovali ljudsko šolo, a doslej niso bili prijavljeni k dvojezičnemu pouku, k temu pouku v tem času lahko še prijavijo.

Ob prestopu v glavno šolo je potrebna nova prijava k dvojezičnemu pouku. Ta prijava velja za vso glavnošolsko dobo. Tudi po glavnih šolah je mogoče otroke še v višjih razredih prijaviti k dvojezičnemu pouku.

Od lani naprej je poleg ureditve dvojezičnega pouka po manjšinskem šolskem zakonu v veljavi tudi odredba koroškega deželnega šolskega sveta z dne 12. 2. 1965, ki daje pri pouku „tujega jezika" možnost izbire med slovenščino in angleščino.

Starši! Izkoristite še te dni in prijavite svoje otroke k dvojezičnemu pouku. S tem jim boste zagotovili boljše pogoje za življenje!

Pliberški sejem na travniku je uspel

PLIBERK. — Letošnji sejem na travniku, na katerem je sodelovalo 190 podjetij, je bil po vojni nedvomno največje ljudsko srečanje prebivalstva jugovzhodnega dela Koroške. Že v soboto je bila na travniku ogromna množica ljudi, v nedeljo pa je prišlo do rekordnega obiska. Skupno cenijo, da je sejem v treh dneh njegovega trajanja obiskalo okoli 20.000 ljudi.

Polovico obiskovalcev je prišlo iz jugoslovanskega obmejnega pasa, kar je enako dokaz dobrega sosedstva na meji, kakor tudi dokaz gospodarsko poslovnega pomena sejma in maloobmejnega prometa. Na mejnih prehodih so v obe smeri našteli 22 tisoč 127 oseb, motornih vozil pa so ugotovili 2800.

Pri slovesni povorki z znamenjem tržne pravice so bili med domačimi zastopniki navzoči zastopniki javnega življenja iz sosedne Jugoslavije: župana občin Ravne in Slovenj Gradec ter ravnatelj rudnika svinca v Mežici.

Letošnji pliberški sejem je torej docela uspel. Uspeh je v veliki meri zasluga sejmskega odbora s predsednikom, občinskim odbornikom Drugowitschem na čelu. Priznanje pa velja tudi varnostnim organom, ki so kljub velikemu navalu razstavljajočih podjetij in obiskovalcev vzdrževali skoraj brezhiben prometni red. Da je ob takem navalu prišlo tudi do nekaj nesreč in da je bilo nekaj vozil poškodovanih, se razume samo po sebi.

V Železni Kapli je vedno nekaj novega

Kulturno prosvetno življenje je redko v kateri občini tako razgibano, kakor je v občini Železna Kapla-Bela. To je tudi razumljivo, kajti redko katera občina posveča tej dejavnosti toliko pozornosti, kot je posvečajo v Železni Kapli. In še nekaj pospešuje to dejavnost: duh sožitja in strpnosti, ki ga gojijo tako prosvetaši obeh narodnosti, kakor tudi odgovorni činitelji v občini.

Najnovejši primer te aktivnosti je bila nedeljska počastitev starih občanov s strani občine. Kakor lani jih je občinski svet tudi letos povabil v Železno Kaplo, da jih dostojno počasti in da jim priredi nekaj prijetnih uric, da se po opravljenem življenjskem delu ne bi na stara leta počutili osamljeni in pozabljeni. Povabilu se je odzvalo 700 starih očancev in mamic. Po maši, pri kateri je igrala pihalna godba iz Bele, so se zbrali k skupnemu kosilu, kjer jim je kulturni odbor občine pod vodstvom predsednika, učitelja Valentina Polanška pripravil izredno pester in bogat kulturni spored. V tem sporedu so nastopili pevski zbor SPD »Zarja« pod vodstvom Vladimira Prušnika, nemški mešani pevski zbor pod vodstvom O. Niederdorferja, obirski pevski zbor pod vodstvom župnika Tomaža Holmarja, moški pevski zbor iz Rebrce pod vodstvom g. Mitscheja, otroški pevski zbor pod vodstvom g. Heinschitza ter učenci glasbene šole pod vodstvom učiteljice Helene Messner.

Slavnostni govor je imel župan, dež. posl. Lubas, ki je ob tej priložnosti posebej počastil najstarejša udeleženca slavnosti, 92letnega kmeta Andreja Zaplotnika iz Bele in 90-letno Marijo Orasche, poleg njih pa še Janeza Kukovica iz Plaznice, ki je ta dan slavil svoj 63. rojstni dan. K uspeli slavnosti so pripomogli tudi kapelski lovci, ki so za pojedino darovali 14 gamsov in srn, ki so jih okusno pripravili vešči kuharji 7. lovske brigade avstrijske vojske.

Koroška ima novo čebelarsko šolo

Zadnjo nedeljo je bila v Dušinjah v bližini Škofjega dvora odprta nova čebelarska šola, ki jo je zgradila Čebelarska zveza za Koroško. Nova čebelarska šola je zamenjala staro čebelarsko šolo pod Križno goro, ki je bila pred leti opuščena, ker prostorninsko in tudi strokovno ni več odgovarjala sodobnim zahtevam, ki so tudi v čebelarstvu postale mnogo večje, kot so bile pred leti in desetletji.

Nova čebelarska šola v Dušinjah — po nemško hočejo ta kraj preimenovati v „Bienendorf" — je sad skupnih prizadevanj Čebelarske zveze za Koroško, koroške deželne vlade in zveznega ministrstva za kmetijstvo in gozdarstvo. Stala je nad milijon šilingov. Leži na idiličnem kraju, nekako v središču koroškega vzrejališča čebel, ki ga bo prevzela v svojo skrb. Poleg čebelarskega izobraževalnega centra bo s časom postala tudi koroški znanstveni center za čebelarstvo.

Slavnostne otvoritve se je udeležilo veliko število slavnostnih gostov, med njimi tudi predsednik Zveze čebelarskih društev Slovenije Benedičič.

Iskrene čestitke in obilo sreče!

Predzadnjo nedeljo sta se poročila Mirko Kert, učitelj pri Božjem grobu pri Pliberku in Nežika Srienc, strokovna učiteljica na pliberški glavni šoli. Nežika izvira iz znane Srienčeve družine v občini Suhi, Mirkova zibelka pa je tekla visoko gori na Komlju, pri p. d. Stravniku. Obema so starši vlili v srce ljubezen do svojega naroda in do svoje materinščine. Zvesto izročilu svojih staršev vzgajata sedaj tudi naš naraščaj v občini Pliberk. Nežika je najprej službovala na ljudski šoli v Libučah, kjer so jo otroci in starši kmalu zljubili. Tudi Mirko je že služboval na raznih šolah, medtem na Komlju in v Šmarjeti, ter postal pri vseh spoštovan učitelj naših otrok.

Novoporočencema tem potom najiskreneje čestitamo in želimo obilo sreče na skupni življenjski poti.

S POČITNIŠKEGA SEMINARJA KLUBA SLOVENSKIH ŠTUDENTOV NA DUNAJU:

Naš študent v sodobni družbi

Koncem minulega tedna se je zbralo nad 40 slovenskih študentov pri pd. Marinu v Libučah na 4. študijski seminar Kluba slovenskih študentov na Dunaju, ki je bil to pot pod geslom »Naš študent v sodobni družbi«.

Po pozdravnih besedah predsednice kluba, medicinke gdč. Marije Erlach je najprej govoril pliberški podžupan g. Mirko Kumer o občinski politiki. V svojem referatu je podal široko sliko pliberške občine in pokazal prakticistično delovanje v občinskem svetu. Ob razmeroma obširnem prikazu položaja v občini pa ni bilo n. pr. besede o problematiki šolstva in nepoučeni študent tudi ni zvedel, da v Pliberku delujeta slovenska kmečka gospodarska zadruga in slovenski denarni zavod. Mimo teh vsekakor bistvenih prezrtih problemov pa je bila zlasti ocena širših družbenih problemov, v kolikor se jih je govornik dotaknil, zelo poenostavljena, tradicionalno črno-belo naslikana, češ tu Slovenci — tam Nemci, tu zavedni trdni kmet — tam več ali manj nezavedni in neodporni delavec in podobno.

Tudi prvi koreferent, občinski odbornik iz Globasnice, g. Lojze Gregorič je ostal v okviru praktičnega delovanja slovenskega občinskega odbornika, medtem ko je tretji govornik, g. dipl. trg. Dolfej Picej v drugače zasnovanem govoru k isti problematiki odprl nekaj vprašanj, na žalost ne tako jasno in precizno, da bi lahko usmerjali naslednjo diskusijo.

Zaradi tega se je potem razprava nujno sukala v tem ozkem okviru. Kdor vidi in gleda samo fronto, za tega je seveda mogoč samo boj in zanj ne more biti sodelovanja. Prav taka ocena in tako postavljanje pa ne držita. Ne samo, da so isti ljudje, ki tako postavljajo, v praksi in zlasti v občinskem delu vedno spet za kompromis in — kakor je g. podžupan sam povedal — najdejo tudi na drugi strani čestokrat razdvojene fronte in podporo svojih teženj kot n. pr. pri poimenovanju ulic, bi se morali zagovorniki take politike, dosledno svojemu gledanju, neprestano spoprijeti na vseh področjih, tudi na gospodarskem, ki je bilo v poročilu značilno popolnoma prezrto, in na cerkvenem, ki v Pliberku nikakor ni tako pozitivno, kakor je bilo prikazano ali neprikazano.

Zato je predsednik Zveze slovenskih organizacij na Koroškem, dr. Franci Zwitter v razgovoru tudi poudaril, da bi bila konfrontacija z družbo, kakor je v naslovu seminarja, zahtevala bolj načelno, širšo obravnavo vseh družbenih faktorjev in tudi zgodovinskih ter drugih pogledov, ki ne dovoljujejo tako splošne, poenostavljene ocene ne vprašanje našega delavstva, ne vprašanj sodelovanja z avstrijsko družbo sploh.

Na žalost debata potem ni navezala več na dopoldanske ugotovitve, marveč je prešla takoj na druga področja, deloma zaradi tega, ker nekateri diskutanti dopoldne še niso bili navzoči. V popoldanski in večerni razpravi so poleg številnih študentov sodelovali tudi predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev, g. nadzornik dr. Valentin Inzko, g. prof. dr. Reginald Vospernik in kakor dopoldne g. dr. Marko Dumpelnik in g. dipl. trg. Dolfe Picej.

Letošnji študijski seminar, ki bi se v bodoče moral vršiti bolj v začetku počitnic, je bil posvečen predvsem vprašanju, kako naj se študent med počitnicami vključi v narodno kulturno delo na vasi. To bo mogel le, če bo povezan s problematiko domačega kraja, povezan z ljudmi in zlasti s svojimi vrstniki tudi med šolskim letom, da se bo v počitnicah lahko takoj vključil v delo v prosvetnem društvu in drugih narodnih organizacijah. S svojo razgledanostjo bo brez dvoma lahko vplivno pomagal vsepovsod, kjer gre za interese našega slovenskega ljudstva.

Za zaključek študijskega seminarja je klub pripravil tudi kulturno prireditev, katero je obiskalo lepo število okoliškega prebivalstva. Številne obiskovalce, med njimi dvornega svetnika dr. J. Tischlerja, je pozdravil F. J. Bister in jim razložil naloge in delo kluba. Klub, ki je neopredeljena skupina opredeljenih ljudi, prireja tedenske sestanke, počitniške seminarje, družabne večere in organizira izlete in obiske razstav. Obstoja tudi klubski pevski zbor, ki goji narodno pesem. V zadnjem času pa je klub navezal tudi stike z nemškimi študentskimi organizacijami, sodelovati pa želi prav tako z vsemi slovenskimi organizacijami.

Pri prireditvi sta nastopila moški in mešani pevski zbor kluba, poleg tega pa so študenti uprizorili še kratko igro »Kdo je izdajalec?«. Celokupni spored je poživil ansambel »Veseli študentje«.

Volitve v kmetijsko zbornico:

Pregled volilnih imenikov

Za volitve v kmetijsko zbornico, v okrajne kmečke zbornice in v krajevne kmečke odbore, ki bodo 6. novembra 1966, so občine že sestavile volilne imenike. Ti volilni imeniki ležijo od danes naprej do vključno

25. septembra

v občinskih pisarnah za pregled in kontrolo na razpolago. V tem času lahko v s a k d o volilne imenike pregleda, če so

a) v njih vpisani vsi volilni upravičenci, za katere misli, da imajo volilno pravico;

b) v njih vpisane kot volilni upravičenci osebe, o katerih misli, da nimajo volilne pravice.

V tem času lahko v s a k d o zahteva vpis volilnih upravičencev, ki v volilnem imeniku niso vpisani. Prav tako v tem času lahko zahteva izbris iz volilnega imenika vseh oseb, ki so v njem vpisane, ki pa nimajo volilne pravice. V tem času je dovoljen tudi prepis volilnih imenikov.

Volilno pravico imajo neglede na državljanstvo vse osebe, ki so pred 1. januarjem 1966 izpolnile 20. leto starosti, če so na Koroškem lastnik, ali najemnik kmetijskih in gozdnih posestev ali pa kmetijskih in gozdnih površin v izmeri najmanj enega hektarja; najemniki vendar le, če tam gospodarijo na svoj račun. Volilno pravico imajo tudi vse osebe, ki so bile najmanj 10 let lastnik ali najemnik omenjenih površin, če se potem niso lotile drugega poklica, kakor kmetijskega. (užitkarji in osebe, ki so deležne kmečke dodatne rente). Če sta mož in žena solastnika ali pa sta to bila, imata oba volilno pravico. Isto velja za brate in sestre, ki so solastniki. Pravne osebe imajo volilno pravico pod istimi pogoji kot fizične osebe. Osebe, ki zaradi kazni nimajo volilne pravce v deželni zbor, tudi v tem primeru nimajo volilne pravice.

Pastirček Štefko

Bilo je jeseni in listje se je začelo barvati. Lep je bil pogled na gozd, ki je žarel, kakor bi ga zajel velik ogenj.

Ljudje pa niso videli lepote, bili so žalostni. V deželi je divjal okupator. Po hribovskih vaseh so se zadrževali partizani, večkrat so se spopadli z nemškimi vojaki. Ljudem so pripovedovali o zmagi in svobodi.

Razornikov Štefko je bil tedaj šele fantiček. V šolo ni hodil, ker so Nemci izgnali slovenskega učitelja in šola je bila odtlej zaprta. Prišle so sicer nemške učiteljice, a njegovi starši fantiča niso pošiljali v šolo.

— »Bolehen je in ne zmore dolge hoje iz hribovske vasi v dolino,« se je izgovarjal oče, ko so ga klicali k nemškemu županu na razgovor.

Štefko je ostal doma in je pasel svoje tri koze. Stara je bila Belka, njeni mladici pa sta bili Šeka in Murka.

Tisto jesen je gonil Štefko svoje živalce na pašo pod hrib Hrastovac. Tam je bil najraje, ker je bilo v grmovju še dovolj paše za njegove koze. Izpred Hrastovca je dobro videl na svojo domačijo v Podbukovici. Njihova hiša je stala na robu velikega sadovnjaka. Skozi prazne veje so ga pozdravljale stene domače hiše.

Belka, Šeka in Murka so se zadovoljno pasle, sam pa je skakal okrog njih, metal je kamenje ali palice. Včasih je žvižgal, drugikrat je prepeval. Najbolj všeč mu je bila pastirska pesem:

»Pastirc pa pase koze tri,
v senčici sedi.
Pa drobna ptica prileti,
na veji obsedi.«

Pa je tudi res tako bilo.

V bližini se je zadrževal rumenokljuni kos in mu je prepeval, da pastirčku ni bilo nikoli dolgčas.

Kadar je po deževnih dnevih prisijalo toplo sonce, je imel Štefko v hosti zmeraj dosti dela. V košaro je nabiral jurčke in teh so bili doma zmeraj veseli.

Če je imel srečen dan, je prinesel domov zvrhano košarico gob. Tedaj jih je bilo dovolj za domače in tudi za partizane. Ti so dostikrat prišli v vas, da so se ogreli, oprali, očistili in porazgovorili ob topli peči in pri polni skledi s prijaznimi vaščani. Vsi prebivalci male gorske vasce so bili veseli, kadar so prišli.

O mali vasici je šel med partizani vselej dober glas in najbolj so hvalili Razornikovega očeta in mater:

»To so dobri ljudje, z odprtim srcem in roko!«

Sredi Podbukovice je stala cerkvica. Štefkov oče Miha se je dogovoril s partizanskim komandantom Bliskom, da bo za »mežnarja«.

»Le kaj bi mežnaril, ko tega posla nisem vajen.«

Nazadnje pa se je Miha Razornik le vdal in na široko zasmejal, ko mu je povedal komandant Blisk svoj načrt.

»Posebnega dela ne boš imel. Le zjutraj, opoldne in zvečer boš pognal zvon v cerkvici in dal s tem znamenje, da v vasi ni sovražnika in da je v okolici mirno. Mirno zvonjenje ob jutranji, opoldanski in večerni uri naj bo enakomerno in brez prestanka. Če pa bi prišel v vas sovražnik, poženi zvon in zvoni na kratko, da nas bo odsekano zvonjenje opozorilo: Ne hodite v vas!«

»O, take sorte mežnar, ki svari partizane pred Nemci, pa bom že,« se je vdal Štefkov oče in še sinko je bil vesel, ko je slišal, kako bodo z zvonom svarili partizane.

Tisti jesenski dan je bil Razornikov Štefko spet na paši pod Hrastovcem. Imel je dober dan in v košarici je imel že do vrha lepih gob.

»Komandant Blisk me bo pohvalil za polno košaro zdravih jurčkov,« se je vzradostil Štefek.

Tedaj se je postavil k smreki, ki je rasla na robu pašnika. Pod njim se je zvijala ozka, ovinkasta pot. Držala je iz doline Save in je držala do Podbukovice.

»Tam spodaj je teta Neža,« se je zamislil fantiček. »In poleg njene hiše žubori reka Sava,« je mrmral pastirček in zrl v dolino.

Nenadoma pa se je ustrašil! S ceste, ki je vodila ob reki , se je odločila ceta nemških vojakov. Krenili so v breg proti Podbukovnici.

»Sovražnik prihaja!« se je zresnil pastirček. »Kaj naj storim, da tuja vojska ne bo presenetila naših borcev?«

Kar drgetal je od zadrege.

»Ali naj stečem domov v vas in naj dam znamenja z domačim zvonom?«

»Do doma ne bom prišel hitro, ker me bodo zadrževale koze,« se je ovedel Štefek in sklenil:

»Tjale, k podružnični cerkvici pod Hrastovcem bom skočil in nekajkrat pozvonil, kakor sem slišal očeta,« si je dejal in tako tudi storil.

»Ena, dve, tri!...« in že je drvel v hrib. Povzpel se je v zvonik samotne podružnične cerkvice. Poprijel je za vrv, ki je visela iz zvonika in začel zvoniti. Vrv je vlekel na kratko: »cin-cin... cin-cin...« Tako je slišal nedavno tudi očeta, ko ga je poučeval komandant Blisk, kako naj zvoni. Potem je malce prenehal in spet zvonil kratko, svareče.

Sunkovito zvonjenje se je začulo po Hrastovcu in tudi v domači vasi. Ljudje so stekli iz gozda, kjer so napravljali drva in nastilj, domov. Partizani pa so se premaknili iz bližine Podbukovnice višje v hrib, kamor se tuja vojska ni upala. Ni minila niti ne ura in že so stopili v samotno Podbukovico nemški vojaki v jeklenih čeladah.

— »Kje so banditi? Wo sind die Partisanen...?« so spraševali in so potiskali svoje radovedne nosove v vsako hišo, v vsako sobo, v vsako kajžo in čumnato. Tudi za kozolce so stopili in po podih so se vrteli.

»Wo sind die Banditen?... Kje so banditi?« so venomer ponavljali in tiščali svoje kosmate roke na petelinih svojih pušk. Bali so se nenadnega napada.

»Banditov ni pri nas... in partizani ne prihajajo v vas,« so se izgovarjali vaščani.

Nemci so jim gledali v oči, pa ni nihče umaknil pogleda.

Pot nemških vojakov v Podbukovnico je bila zaman. Niso našli ne partizanov niti kakega sledu, da bi zahajali v vas.

Zvončkanje malega pastirčka na Hrastovcu je doseglo svoj namen. Razornikov Štefko je s svojim zvonjenjem posvaril komandanta Bliska in njegovo četo, da so se umaknili v hrib in se tam pripravili za spopad, če bi prišli Nemci višje. Vaščani pa so pospravili v pičli uri vse, kar bi nudilo dokaz, da zahajajo v vas partizanski borci.

Najbolj hudo je bilo Štefkovi mami Špelci, ki je tisti čas pripravljala obilen krompirjev golaž za Bliska in njegovo vojsko. Brž ko pa je zaslišala svarilno zvonjenje, je zanesla polne lonce in sklede imenitne večerje v svinjak in jo je nalila v svinjska korita.

Pujski so se cmokaje vrgli na okusni posladek. Tako imenitne jedače, pravcatega zabeljenega krompirjevega golaža še niso jedli.

Jože Zupančič

LISICA IN ŠTORKLJA

Botra zvitorepka je povabila na kosilo botro štorkljo. Skuhala je dobro gosto juho, toda postregla je z njo gostji na plitvem krožniku. Štorklja s vojim dolgim kljunom juhe sploh ni mogla zajeti.

Drugič je pa štorklja povabila v goste lisico. Zvitorepka se je rada odzvala povabilu, posebno pa je bila vesela, ko je zagledala prijetno dišeče in drobno sesekljano meso, ki ga je imela še posebno rada. Toda štorklja je postavila kosilo na mizo v dolgi visoki posodi z zelo ozkim grlom. Štorkljin kljun je zlahka segal po meso, za širok lisičin gobec pa je bila posoda preozka. Kaj je hotela! Podvila je rep in se lačna vrnila domov.

Kdor vara drugega, mora biti pripravljen, da bodo tudi njega prevarali. Danes meni, jutri tebi, pravijo!

ABECEDA

Abeceda z mize pala
in na tla zgrmela:
joj, kako se je pobila,
po vseh kotih razletela:

I — nima več pikice,
Š — kima brez strešice,
A — išče nožico,
K — desno ročico,
L — skoz okno skoči,
ko se O razpoči,
B — trebušček pogreša,
P — glavico poveša,
T — se U oklepa,
N — vzdihuje in šepa,
W — se prekucne tako, da ne vem,
ali je W ali M.

Otroci iz Nove ulice

Orhanovi so se preselili v novo štirinadstropno zgradbo. Toda tistega dne, ko so se hoteli preseliti, Orhan ni hotel zapustiti svoje stare hiše. Rekel je: »Pojdite sami! Jaz bom ostal tukaj.«

Tako je. Orhan je imel prav. Vsi njegovi prijatelji so bili tu. Tukaj so bili vsi dobri in slabi spomini. Vse, kar je do sedaj slišal, je bilo vezano na to hišo in ulico, v kateri je stanoval. Tukaj je Orhan spuščal prvega zmaja, tukaj se je lovil, žogal... A kaj bo delal sam v novi ulici?

Končno je njegova mama predlagala: »Pojdi, sinko, greva k teti na obisk. Obljubim ti, zopet se bova vrnila.«

Prvi dan Orhan ni zapustil sobe. Ves čas je gledal skozi okno otroke, ki so se igrali na pločniku. In ko je prišla mama in namestila na okno novo zaveso, je rekel »Ti otroci niso dobri. Ne maram jih.«

Prvo noč v novi hiši je Orhan zelo slabo spal. A ko ga je zjutraj zbudilo toplo poletno sonce, je zaprosil mamo:

»Mamica, vrnimo se v našo staro hišo. Rad bi se igral z otroki iz naše ulice.«

Odgovorila mu je: »Pojdi, Orhan. Počakaj me doli, na ulici.«

Orhan je kot veter stekel iz hiše. Na ulici so ga obkrožili dečki in deklice. Eden mu je posodil skiro, drugi mu je dal žogo, tretji ga je peljal s svojim kolesom, četrti...

Orhan se je izigral. Ko je postal lačen, je stekel po stopnicah.

Mama, ki ga je ves čas gledala skozi okno, mu je rekla: »Prav zares, ti otroci niso dobri. Ne ugajajo mi!«

»Ne, ne!« je vzkliknil Orhan. »Tudi otroci iz te ulice so dobri... Mama, daj ostaniva tu.«

In tako so Orhanovi ostali v novi štirinadstropni zgradbi.

ROBERT MERLE

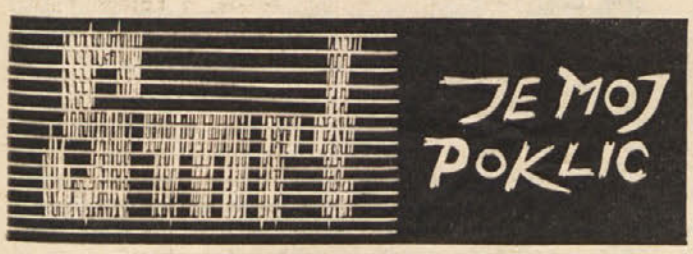

1913

Zavil sem okrog ogla Kaiser-Allee. Ledeno mrzel veter in dež sta mi bičala gole noge in z grozo sem se spomnil, da je sobota. Zadnje metre sem že tekel. Planil sem v vežo. Stopnice sem preskakoval po štiri in štiri. V petem nadstropju sem dvakrat nalahno potrkal.

Srce se mi je olajšalo, ko sem zaslišal počasne korake naše debele Marije. Vrata so se odprla, Marija si je s čela umaknila pramen sivih las in pogledale so me njene dobre, modre oči. Sklonila se je k meni ter mi bežno in tiho rekla:

„Pozen si."

Bilo je, ko da bi pred mano zrasel moj oče, ves črn in suh, ter mi rekel s svojim presekanim glasom: „Točnost — je nemška čednost — mein Herr!"

In kakor bi dahnil, sem vprašal:

„Kje je?"

Marija je potihoma zaprla vrata našega stanovanja.

„V svoji pisarni. Računa."

Potem je še dodala:

„No, prinesla sem ti copate. Takle res ne moreš v sobo."

Če sem hotel priti v svojo sobo, sem moral mimo očetove pisarne. Z enim kolenom sem pokleknil na tla in si pričel odvezovati čevlje. Marija je obstala pred mano, zajetna, nepremična. Dvignil sem glavo in rekel:

„Kaj pa moja torba?"

„Sama jo prinesem za tabo... Pravzaprav pa moram parket v tvoji sobi še naloščiti."

Slekel sem si jopič, ga obesil zraven dolgega očetovega črnega plašča in rekel:

„Hvala, Marija."

Pokimala mi je — pramen las ji je spet padel na oči — in me potrepljala po rami.

Stopil sem proti kuhinji. Potihoma sem odprl vrata in jih spet zaprl za sabo. Mama je stala pri pomivalnem koritu in prala perilo.

„Dober večer, mama."

Obrnila se je, njene bledo modre oči so poiskale moje, potem je pogledala uro na kredenci in rekla z glasom, v katerem je tičal strah:

„Pozen si."

„Veliko nas je bilo pri spovedi. Potem pa me je zadržal še oče Thaler."

Obrnila se je nazaj k svojemu perilu in potem sem videl samo še njen hrbet. Ne da bi me pogledala, je še dodala:

„Lavor in cunje so na mizi. Tvoji sestri sta že pri delu. Pohiti."

Vzel sem umivalnik z vodo in cunje ter odšel na hodnik. Stopal sem počasi, da ne bi polival po tleh.

Šel sem mimo jedilnice. Vrata so bila odprta in videl sem Gerdo in Berto, ki sta stali vsaka na svojem stolu pri oknu. Obračali sta mi hrbet. Nato sem stopil mimo salona in naposled odprl vrata mamine sobe. Marija je pri oknu že nameščala stojalo. Nalašč zame ga je prinesla iz ropotarnice. Pogledal sem Marijo in si mislil: „Res sem ti hvaležen," ust pa nisem odprl. Kadar smo umivali okna, ni smel nihče spregovoriti.

Čez nekaj časa sem stojalo prenesel v očetovo sobo, se vrnil po umivalnik in cunje, potem pa sem se znova vrgel na delo. Zažvižgal je vlak, železna cesta pred mano se je zavila v dim in ropot. Zalotil sem se, da sem skoraj z zanimanjem pogledal skozi okno in se celo nagnil ven, potem pa sem trd od strahu zašepetal: „Moj bog, pomagaj, da ne bom gledal ven!" In še: „Moj bog, pomagaj, da ne bom grešil pri umivanju oken!"

Nato sem zmolil neko molitvico, polglasno zapel neko cerkveno pesem in malce mi je odleglo.

Ko sem opravil z okni v očetovi sobi, sem odšel iz sobe in se nameril proti salonu. Na koncu hodnika sem zagledal Gerdo in Berto. Stopali sta ena za drugo, vsaka s svojim umivalnikom v rokah. Šli sta umivat okna v svojo sobo. Stojalo sem umaknil in se kolikor mogoče stisnil k steni. Sestri sta že stopali mimo mene in takrat sem glavo obrnil stran. Bil sem starejši od njiju, vendar sta bili večji kakor jaz.

Stojalo sem postavil k oknu v salonu, se vrnil v očetovo sobo po umivalnik in cunje, potem pa vse skupaj odložil v kot. Srce mi je zdaj močneje udarilo: zaprl sem vrata salona in si pričel ogledovati družinske portrete. Trije bratje, stric, oče in ded! Vsi oficirji, vsi v paradni uniformi. Najdlje sem si ogledoval dedov portret: ded je bil polkovnik, vsi so bili mnenja, da sem mu podoben.

Odprl sem okno in se povzpel na stojalo. Skozi okno sta v salon vdirala veter in dež, jaz pa sem stal kakor stražar v prvi bojni črti in oprezal, kdaj bo z nevihto prihrumel tudi sovražnik. A že v naslednjem hipu se je podoba, ki sem jo gledal dotlej, spremenila: znašel sem se na kasarniškem dvorišču. Bil sem na raportu, oficir, ki me

Otrok reče »ne«

V določeni dobi, običajno v tretjem ali drugem letu, otrok za vsako stvar reče ne. Reče ne, če mu mama ukaže, naj pusti očetov časopis pri miru, če mora pospraviti igrače, če ga mama skuša obleči, če ga hoče sleči, reče pa tudi ne, če mu ponudimo privlačno stvar.

To dobo imenujejo nekateri strokovnjaki za otroško psihologijo »doba nasprotovanja«. Da bi otrok uveljavil svojo osebnost, svojo pravico do osebnosti, zavzame do vsake stvari nasprotno stališče.

Vsi ljudje, ki se ukvarjajo z vzgojo otrok, soglašajo, da v podobnih primerih ne smemo ravnati s silo, ker bi to povzročilo nasprotne škodljive ali celo absurdne učinke. Moramo pomniti, da se otrok obnaša tako čisto instinktivno, zato se moramo vzgoje lotiti z dobro voljo in spretnostjo.

Torej nobenih krikov, nobenega vpitja, visokih tonov in groženj! Res je, da so današnje žene zaposlene na sto koncih in da nosijo večino teže družinskega življenja, mimo vsega tega pa morajo biti vedno tudi urejene, privlačne in v formi, kljub temu da so večkrat skrajno utrujene in na koncu z živci. Je pač tako, da današnji čas zahteva od njih tudi nekaj sodobnega herojstva: biti morajo mirne, prijazne in vedre. Malčki, ki potrebujejo redne obroke hrane, pa potrebujejo tudi določeno mentalno higieno, ki jim jo lahko da predvsem potrpežljiva in mirna mati.

Idealno zdravilo za otrokovo stalno zanikavanje je seveda, če ga skušamo odvrniti od njegovega nasprotnega stališča tako, da mu trenutno opravilo nadomestimo z drugim, privlačnejšim.

Ohranimo mladost!

Štiridesetletni ženi težko določimo starost: nekatere so v teh letih videti mnogo mlajše, druge spet kažejo deset let več, kot jih imajo v resnici. Sicer pa — kaj le pomenijo leta? Mar je res tako pomembno število rojstnih dni, ki smo jih že proslavile? Važno je le, kako se počutimo . . .

Toda kljub temu je žena, ki je že dopolnila štirideset let, stopila v obdobje popolne zrelosti. Štiridesetletna žena, če je obdržala vedrino duha, razume in vrednoti sleherni življenjski trenutek v večji meri, kot je to znala v 20. življenjskem letu.

Toda to so tudi leta, ko je treba paziti na marsikaj. V teh letih se prikažejo prve, neljube gube; to so leta, ko je malce večji ovratni izrez včasih zelo nevaren; to so leta, ko nam je lanska poletna obleka postala tesna čez boke ali prsi — in to so leta, ko je treba še posebej paziti na zunanjost in duševno stanje.

Le kako? Ni težko. Tudi za tisto, ki tega ni navajena. Zadostujejo moralna disciplina, uravnovešenost in higiensko življenje in osebna nega.

Morda ste že opazile, da zelo čustvena in živčna žena hitreje ostari kot manj temperamentna? Če že ne moremo menjati narave, potem jo vsaj popravimo!

V nasprotju z moškimi štejejo žene leta svojega živčnega sistema. Torej — pazimo nanj! Zato potrebujemo veliko volje in higiensko življenje.

POČITEK

Seveda se ne smemo poleniti. Počitek pomeni predvsem — dobro spanje. Spati je treba najmanj osem ur, nekatere pa potrebujejo tudi devet ali več ur spanja.

Ali znate spati? Tudi tega se je moč naučiti. Pomagale vam bodo telovadne vaje in navada, da vedno jeste ob istem času, skratka — red.

Relaksacija — to je umetnost, ki se jo da naučiti, vendar ne gre tu le za mišice, temveč tudi za notranjo vedrino. Ženin obraz lepšata v največji meri prav vedrina in ravnovesje duha.

STRAN Z ZDRAVILI

Mnoge izmed nas so prepričane, da ne bi mogle zaspati brez pomirjevalnega sredstva. To je velika zabloda. Poskusite uspavalno tableto polagoma zamenjati s kratkim večernim sprehodom, mlačno kopeljo, žličko medu ali skodelico kamiličnega čaja. Zmanjšajte število skodelic črne kave, cigaret in kozarcev alkohola! Izberite zdravo hrano, bogato z beljakovinami, vitamini, minerali! Segajte čimveč po zelenjavi, mlečnih izdelkih, pečenem mesu na žaru, ribah in izogibajte se maščob, sladkorja in moke!

KOPANJE JE MASAŽA

Če nimate pravilnega krvnega obtoka in če vam otekajo noge, poskusite tole: postavite se pod prho in pustite, da vam mlačna voda teče pet minut po hrbtu!

Zelo koristna je tudi masaža, zlasti v primeru, ko sedite zaradi službe več ur dnevno tako rekoč nepremično na stolu. Po štiridesetem starostnem letu je treba storiti vse, da si izboljšamo krvni obtok, da odstranimo strupe iz telesa in da utrdimo mišice.

GUBE

Potrebno je storiti vse, da se gube ne pojavijo. Če pa so že tu, jih ne moremo več odstraniti, le omilile jih bomo. Znano je, da suha koža ostari mnogo prej kot mastna. Omiliti gube ne pomeni zgolj negovati kožo, temveč tudi očuvati čvrstost obraznih mišic. V ta namen je treba ojačiti muskulaturo obraza, prav tako tudi vratu. Vrat je treba umivati vsak dan z mrzlo vodo in ga natreti s kremo, ki jo uporabljamo tudi za obraz.

Beljenje lesene robe

Kuhalnice, lesene žlice in žvrklje sčasoma potemnijo. Če jih za več ur potopimo v močno raztopino vode in vodikovega prekisa (kupimo ga v lekarni), postanejo zopet svetle in so videti kot nove. Ko smo jih vzeli iz kopeli, jih temeljito osušimo. Da se nam ročaji ne skrivijo, sušimo robo počasi, najlepša bo, če jo prepiha in posuši veter.

Z enako „kuro" olepšamo manjše in večje deske, valjar, gobo, s katero tlačimo zelenjavo ali fižol, lesene dele sita, kladivo za tolčenje zrezkov, lopatke, lesene krožnike in drugo.

Jesenske bolezni

Hiter padec temperature, povečana vlažnost v zraku in vetrovi marsikdaj premagajo delovanje termoregulacijskega „mehanizma", ki v človeku uravnava telesno temperaturo. Če je delovanje vplivov, ki smo jih omenili, dolgotrajno in če je telo neodporno, obrambena moč organizma kaj hitro podleže.

Najpogostejša bolezen jeseni je prehlad. Prvi znaki te nadloge so neprijetno počutje, žgoče grlo, moker nos in včasih tudi zvišana telesna temperatura. Kasneje se vsemu temu pridružijo še bolečine v mišicah in sklepih, zato včasih obdolžimo revmatizem, ki naj bi bil vsega tega kriv. Če infekcija prodre globlje in zajame dušnike, se razvije akutni bronhitis. Sluznica izloča zdaj večjo količino sluza, dihanje je otežkočeno, zmanjšana je cirkulacija krvi in dovod kisika. Poleg akutnega je jeseni tudi veliko kroničnih oblik bronhitisa. Prehlad poslabša stanje vsem, ki jih muči kronični bronhitis. Zato bi se morali vsi ti — zlasti pa starejši ljudje — jeseni bolj paziti kot ponavadi.

Še resnejše je vnetje pljučnega tkiva — jeseni izbruhnejo včasih prave epidemije te bolezni. V tem letnem času poraste tudi število obolenj za vodenimi kozami, oslovskim kašljem in — najobičajnejšo gripo. Vse te bolezni ponavadi spremljajo komplikacije, predvsem v dihalnih organih.

Jesen celo prebavnim organom ne prizanese. V tem času imajo bolniki z ranami na želodcu in dvanajsterniku velike težave. Zato bi morali strožje upoštevati dieto, se izogibati mastne začinjene in težke hrane, opustiti svež kruh, kavo, alkohol in tobak, zdravila pa naj bi jemali še preden nastopijo omenjene težave.

Jeseni narase tudi število revmatičnih obolenj.

Hitrim spremembam temperature se lahko brez posebnih težav prilagodi samo povsem zdrav organizem. Vsi ostali pa bi morali vedeti, kaj pomeni zanje jesen in skladno s tem ravnati tako, da bo organizem prenesel spremembe s čim manj komplikacijami.

Poskusite!

PRIMORSKA PARADIŽNIKOVA JUHA

Potrebujemo ½ dl namiznega olja, 1 malo zeleno, vodo, sol, 20 dkg paradižnikove mezge, zeleni peteršilj in poper.

V hladno olje damo paradižnikovo mezgo in hladno vodo, zatem že očiščeno, oprano in na kočke zrezano zeleno ter poper in sol. Kuhamo 15 do 20 minut na majhnem ognju. Pred serviranjem dodamo sesekljan peteršilj in listje zelene, da s kuhanjem ne izgubita svoje hranilne vrednost. V juho lahko zakuhamo žlico riža.

DUŠENA PAPRIKA Z JAJCI

Potrebujemo: 2 glavi čebule, 1 dl olja, sol, poper, ½ kg paprike in 2 jajci.

Čebulo drobno zrežemo, jo damo v hladno olje in pražimo, dokler ne zarumeni. Potem dodamo papriko, zrezano na ½ cm široke kolobarje, jo pokrijemo, osolimo in počasi dušimo, dokler se ne zmehča. Ko je paprika mehka, ji dodamo jajci, ki smo ju prej dobro premešali. Med vlivanjem neprestano mešamo, da se postopoma zgosti. Jed serviramo s paradižnikovo solato za večerjo.

Nega steklenih predmetov

Izložbena okna naših trgovin so polna raznovrstnih dragocenih in cenenih izdelkov iz stekla. Toda ali veste, kako jih je treba negovati?

Najboljše sredstvo za nego in pranje steklenih predmetov je blaga milnica; le-ta pa nikoli ne sme biti vroča, temveč le mlačna.

Če si prizadevate, da bi razbili čimmanj steklene posode, upoštevajte pri pranju tale nasvet: posodo, v kateri pomivate steklene predmete, obložite z veliko mehko krpo. Pri takem pranju bo steklen predmet ostal cel, četudi vam bo zdrsnil iz rok.

Oprano in oplahnjeno posodo otrite z mehko krpo, nato pa še s svilenim papirjem. Kristalna posoda se bo še posebej svetila, če jo boste oplahnili v vodi z dodatkom amoniaka. Tega kemičnega čistila pa ne smete uporabljati, če so robovi posode okrašeni z zlatom ali s srebrom, kajti amoniak jim bo vzel lesk in sčasoma tudi obstojnost.

Posode za rože in steklenice za vino in likerje — seveda steklene — umijte znotraj s posebno krtačko za pranje steklenic.

Drobni nasveti

■ Surovo maslo ponavadi le s težavo zmešamo, da je lepo penasto. Uspeh bo večji, če ga bomo pred mešanjem posipali s ščepcem bele moke.

■ Ali bi rade prerezale velik kos mila, ne da bi se vam zdrobil? Prerežite ga z močnim sukancem.

■ Rjavenje vijakov preprečimo, če jih pred uporabo dobro pomočimo v grafit. Če pa so vijaki že zarjaveli in jih nikakor ne moremo odviti, jih zalijmo s petrolejem.

■ Konserve najlaže odpremo, če jih z eno roko primemo s steklenim papirjem, da ne drsijo, potem pa odpremo z odpiračem.

---

je ošteval, je imel vročične oči in koščen obraz mojega očeta. Stal sem v pozoru in z najglobljim spoštovanjem ponavljal: „Jawohl, Herr Hauptmann!" Po hrbtu so me spreletavali mravljinci, cunja je begala po šipi sem in tja, ko da bi jo vodil stroj, na tilniku in ramah sem čutil ostre, nepremične poglede oficirjev iz zbirke družinskih portretov.

Ko sem svoje delo opravil, sem stojalo odnesel nazaj v ropotarnico, se vrnil po umivalnik in cunje in odšel v kuhinjo.

In mati je spet spregovorila, ne da bi se obrnila:

„Svoje reči odloži na tla in si umij roke."

Stopil sem k pomivalnemu koritu. Mati mi je naredila prostor in roke sem potopil v vodo. Voda je bila topla. Oče nam je bil prepovedal, da bi si umivali roke v topli vodi, in potihoma sem rekel:

„Ampak ta voda je topla, mama."

Mati je samo vzdihnila, dvignila s tal moj umivalnik, zlila vodo v pomivalno korito in odprla pipo. Vzel sem milo. Mati je za korak odstopila, mi napol obrnila hrbet, se z desno roko naslonila na rob pomivalnega korita in se zazrla v kredenco. Desna roka ji je lahno drgetala.

Ko sem si umil roke, mi je ponudila glavnik, in ne da bi me pogledala, rekla:

„Počeši se."

Stopil sem k ogledalcu na kredenci. Slišal sem, kako je mama postavila kadico s perilom v pomivalno korito; medtem sem se gledal v zrcalu in se spraševal, ali sem kaj podoben svojemu dedu. Da, zame je postalo to vprašanje pomembno. Če bi ugotovil, da sem mu podoben, bi lahko upal, da nekoč tudi jaz postanem polkovnik, kakor je bil moj ded.

Mati za mojim hrbtom se je spet oglasila:

„Oče te čaka."

Odložil sem glavnik na kredenco in obšla me je drhtavica.

„Glavnika ne polagamo na kredenco," je rekla mati.

Stopila je h kredenci, obrisala glavnik v svoj predpasnik in ga položila v predal. Gledal sem jo ves obupan. Njene oči so me za hip oplazile, potem pa mi je znova obrnila hrbet in stopila nazaj k pomivalnemu koritu.

Odšel sem iz kuhinje in se počasi napotil proti očetovemu kabinetu. Na hodniku sem spet srečal svoji sestri. Pogledali sta me potuhnjeno in takoj sem uganil, da že vesta, kam sem namenjen.

Ustavil sem se pred vrati očetove pisarne. Napeti sem moral vse sile, da sem premagal drhtavico. Potem sem potrkal.

Za vrati je urezal očetov glas:

„Naprej!"

Odprl sem vrata, jih za sabo spet zaprl in stopil v pozor.

V tistem hipu je skozi svo mojo obleko zavel leden hlad in mi prodrl prav do kosti. Oče je sedel za pisalno mizo, z obrazom obrnjen proti širom odprtemu oknu. Obračal mi je hrbet in ni se zganil. Jaz sem še vedno stal v pozoru, kakor kip. Sunki vetra so v očetov kabinet metali dež, in videl sem, da se je pod oknom že naredila luža.

Naposled je oče rekel s presekanim glasom:

„Sedi!"

Stopil sem naprej in se usedel na nizek stolček na očetovi levi strani. Oče je zavrtel svoj fotelj in me pogledal. Njegove očesne dupline so bile še globlje kakor po navadi, obraz je imel tako suh, da bi lahko na njem prešteli vse mišice. Svetilka na njegovi mizi je bila prižgana in vesel sem bil, da lahko sedim v senci.

„Te zebe?"

„Ne, oče."

„Upam — da te — ne — trese."

„Ne, oče."

Opazil sem, da je komaj prikrival, kako ga trese: njegov obraz in njegove roke so bile višnjevkaste.

„Si umil — šipe?"

„Sem, oče."

„Si — govoril?"

„Nisem, oče."

Z odsotnim izrazom na obrazu je sklonil glavo, in ker ni rekel ničesar več, sem še dodal:

„Pel sem si neko sveto pesem."

Privzdignil je glavo in rekel s svojim presekanim glasom:

„Govori — samo — če te — kaj — vprašam!"

„Prav, oče."

In še je spraševal, toda raztreseno, kakor stroj:

„Kaj pa — tvoji sestri? — Sta govorili?"

„Nista, oče."

„Si polil — vodo?"

„Nisem, oče."

„Si gledal — na ulico?"

Za drobec sekunde sem pomislil, a sem odvrnil:

„Nisem, oče."

Zapičil je vame svoje oči.

„Dobro pazi — ali si gledal — na ulico?"

„Nisem, oče."

Zaprl je oči. Da, zares je moral biti sila raztresen, drugače ne bi odnehal tako kmalu.

Za hip je zavladala tišina. S svojim visokim, togim telesom se je presedel v fotelju. Dež je z vetrom prhal v sobo in začutil sem, da je moje levo koleno že mokro. Telo mi je prebadal mraz, a to ni bila najhujša muka: pri srcu me je stiskal strah. Kaj bo, če opazi, da trepečem?

(Se nadaljuje)

za oddih in razvedrilo

HELMUT SCHARF:

Mož brez komolcev

„Gospoda moja, mož, čigar bolezen vam bom zdajle popisal, postavlja medicinsko znanost pred nova dejstva, pred nove probleme in posledice", je dejal svojim slušateljem profesor E. Paul Fort, znameniti kirurg. Predavalnica je bila po pojmih 20. stoletja kaj redko zasedena, kar si je treba tako razložiti, da so v kasnejših okoliščinah — saj pišemo leto 2070 — dovoljevali študentom iz nekih tehtnih razlogov bolj prosto gibanje, tako da nikdar ni bilo treba drsati dvema skupaj eno klop; to pa je seveda zahtevalo primerno povečanje predavalnic.

„Za uvod najprej nekaj okoliščin", je dociral zdravnik v napeti molk. „Naš pacient, gospod Podlezec, si je ob čisto navadni banalnosti — potegoval se je za neko mesto — razbil oba komolca: nezgoda torej, ki se lahko prav tako pripeti vsakemu izmed nas že o prvi priložnosti. Klinični izvid ugotavlja kljub dolgoletnemu zdravljenju trajno nerabnost komolčnih sklepov. Gospoda Podlezca so odpustili neozdravljenega v brezupnem stanju, čeprav so njegovi drugi organi brezhibno funkcionirali. Seveda je bil nato primoran odreči se svojemu poklicu — izučil se je bil za krovca, ta obrt pa zahteva že zaradi plezanja po lestvi popolno gibljivost komolcev. Nekaj časa se je skušal v pisateljevanju. Opisal je predvsem skušnje svojega položaja, nato pa je osvetlil nekatere zaostale socialne teorije — kajpada brez uspeha. Založbe in redakcije so se zaklepale pred njim in pred njegovimi manuskripti, posebno še zaradi tega, ker so se pisatelji prav tedaj zbirali okrog nove revije „Komolec", ki je začela uravnavati literarno življenje. Postal je spiker v radiu, nato pevec v zboru, statist, vratar. Zaman: povsod je potreboval komolce. Zmeraj je bil prepozen, zmeraj prikrajšan, nikjer se ni prikopal do potrebnih rekvizitov: do mikrofona, kostumov, uniforme. Ni se znašel v cestnem prometu, stal je ob zasedenih prostorih, opetnajstili so ga kjerkoli, varali in izpodnašali, dokler nazadnje ni prišel pod javno skrbstvo. Toda njegovo obžalovanja vredno stanje ga je seveda tudi tu oviralo, da ni mogel uveljaviti svoje pravice na sodniji in drugih pristojnih uradih. Brez dohodkov se je znašel lepega dne na cesti. In zdaj šele, gospoda moja, postaja primer zanimiv."

Slušatelji so se zravnali in skušali pogledati v obraz pacientu, ki je ležal mrk in otopel na blazinah.

„Indirektno posledico te situacije poznamo", je profesor nadaljeval. „Pacient bi bil še pred sto leti, pred petdesetimi, da, celo še pred desetimi leti telesno propal, od gladu umrl, zmrznil. Toda prav to se ni zgodilo. Organi so se prilagodili novemu položaju — zlasti v tistih letih, ko je pacient skušal živeti kot pisatelj. Prilagodili so se tako izvrstno, da so končno lahko iz zraka asimilirali za življenje potrebne snovi. Kljub temu pa pacient ni zmožen življenja. In to, gospodje in gospe, je kolosalna sprememba v človeškem organizmu, ki lahko povzroči v celotni medicini temeljito revolucijo. Znani so nam danes primeri, da pacient lahko živi brez želodca, brez srca ali celo brez glave — da, izkazalo se je, da izpričujejo le-ti še prav posebne sposobnosti za življenje. Brez komolcev pa je človek danes tudi klinično — in prav to je nezaslišano — posvečen smrti. Komolci so prevzeli — mimo svoje važne funkcije v družbenem življenju — življenjsko važne organske funkcije, danes so že v tistem odločilnem stadiju, da izpodrivajo in prekašajo druge organe, zlasti glavo. Že davno ni nikakršna tajnost, da bodo vladali na svetu kot zadnji tisti narodi, ki imajo najbolj razvite komolce."

Profesor je pomolčal, slušatelji pa so izrabili ta kratki odmor za to, da bi popravili svojo držo. Njihove glave — že po naravi zelo majčkene — so se pogrezale čedalje bolj med ramena, a komolce so zdaj potisnili skoraj vsi na obe strani in naprej — videti je bilo med njimi upoštevanja vredne vzorne primerke. Nekateri moški slušatelji so imeli rokave na komolcih obšite z usnjenimi srci — prav gotovo z všito jekleno podlogo. Med slušateljicami pa si opazil šele zdaj, da imajo nekatere svoje komolce okrašene z nabori in trakovi ali s kako drugo majčkeno pozornostjo — bodisi z lepotnim nalepkom ali barvno retušo — s katero so poudarile to mesto. Videl si verižice in obroče, da, celo puh se je zdel na tem mestu pobarvan in nakodran. Kjer pa se je prikazoval kak naguban košček naravne bele kože, nisi mogel prezreti nekakšne mimike, ki je izražala odločnost ali razkačenost.

„Visoki poklic zdravnika, gospoda moja", je nadaljeval profesor, potem ko mu je dal odmor očitno zadoščenje, „zaradi tega razvoja nikakor ne bo prišel ob veljavo, kajti brez zdravih ljudi ni eksistenčnega boja, brez eksistenčnega boja pa ni komolcev. Le-ti bi se brez primerne funkcije kakor glava in srce polagoma izpridili. Zato bomo posvetili kirurgiji komolcev največjo pozornost, zato bomo komolce zmeraj spet uravnavali, v deščice dejali, operirali, študirali in za življenje usposabljali, kajti — "

V tem trenutku so se odprla vrata in, s komolci naprej, je vstopil profesorjev kolega v predavalnico. Avtomatično, kakor pri dobro izvežbanih topničarjih, so se dvignili komolci vseh slušateljev in profesorja proti njemu. Počasi se je vsiljivec umikal, njegov komolec pa kril umik kakor cev oklopnega topa. Ta trenutek je izrabil pacient in neopazno — umrl. Nemo je obrnil glavo proti zidu in solza se mu je utrnila izpod zaprtih vek. Bila je zadnja, ki jo je potočilo človeško oko.

Tri dni pozneje so ga pokopali na pokopališču v predmestju, ali minilo je komaj pol leta, ko so ga spet ekshumirali. Moral se je umakniti moškemu, ki je umrl za ošpicami, čigar komolci pa so do konca funkcionirali.

Prevedel: Janko Messner

Velikega Gladstona so vprašali, koliko govorov lahko pripravi politik v enem tednu.

„To je zelo različno," je odgovoril Gladstone. „Če je mož nadarjen in pameten, lahko sestavi samo enega; če je bolj povprečen, morda dva; če je pa cepec, pa tudi deset."

Anekdote

Bias, enden izmed prvih sedmih grških filozofov, se je nekoč vozil po morju v družbi brezbožnikov, ki so na vso moč vsiljevali svoje brezboštvo. Dvignil se je hud vihar, ladjica je začela nevarno plesati in družba je začela klicati bogove na pomoč. Bias pa je mirno rekel:

„Molčite vendar, sicer bodo bogovi slišali, da ste tu!"

●

D'Annunzio je prišel v neki švicarski hotel, kjer je prebival tudi sloviti grafolog. Pesnik si ga je hotel privoščiti, pa je napisal na listek nekaj besed in dal prijatelju, da ga je nesel grafologu. Učeni mož je motril pisavo in vprašal:

»Je pisec vaš sorodnik ali prijatelj?«

Da bi slišal odkritosrčno mnenje, je prijatelj zanikal:

»Ne, ne, le slučajni znanec!«

»No, potem vam lahko povem resnico: napihnjen samoveličnež, brez sence nadarjenosti.«

●

Neki tujec, ki je zelo dolgo stal na eni nogi, je dejal Špartancu: „Ne verjamem, da bi ti mogel toliko časa vzdržati!"

„Jaz ne," je odgovoril nagovorjeni, „toda tako uslugo ti lahko napravi vsaka gos."

GÖSTA TÖRNEQUIST:

Čuvaj

Moj prijatelj, direktor Winkler, me je vprašal, če me lahko povabi na kosilo. Imel je srečo, da sem mu lahko ustregel in sedela sva v jedilnici obnovljene restavracije »Pri admiralu«.

Prišel je natakar in sporočil: »Mož, ki ga je naročil gospod direktor Winkler, čaka zunaj.«

»Ali bi bil tako dober in si ga ogledal? Rad bi slišal tvojo sodbo,« mi je dejal direktor Winkler.

V vestibulu je stal orjaški možakar in čigar poteze na obrazu so kazale trdoglav, neupogljiv značaj.

»Če hočeš izvedeti moj prvi vtis,« sem rekel direktorju Winklerju, »ti povem, da ne bi rad tega gentlemana srečal ponoči na samem. Pravzaprav niti podnevi ne.«

»Krepak je videti,« je zamrmral direktor in rekel potem močnemu možu: »Stopite z menoj na cesto, gospod Bergdal.«

Pokazal mu je velik, elegenten avtomobil.

»Gospod Bergdal, pazite na avto, dokler se ne vrnem. Morda bo trajalo uro, lahko tudi dve. Pa tudi če bi bilo pet ur, morate skrbno paziti, da kdo avta ne odpelje. Vam je jasno?«

»No, če ni drugega!« je rekel Bergdal.

»Ne bodite prepričani; zdaj se tatovi ob belem dnevu ne pomišljajo uporabljati bomb in umetne megle. Takle avto mimogrede odpeljejo.«

»Bodite brez skrbi, gospod direktor, dokler stojim jaz tukaj, ne bo avtu nihče prišel blizu!«

Šla sva nazaj v jedilnico.

»Zdaj pa glejva, koliko velja,« je rekel direktor. »Poskusil sem doslej že s sedmimi. Nobeden ni bil za rabo.«

Pravzaprav smešno, sem pomislil. Tako lahko pa spet ni sredi belega dneva z ulice ukrasti avto.

Štiri minute kasneje je prišel iz hiše v bližini majhen, debel gospod in se napotil proti avtomobilu. Prijel je za kljuko in hotel odpreti vrata.

»Hej, vi! Kaj pa je to?« je zarenčal za njim gospod Bergdal z grozečim basom.

»Kako? O čem govorite? Saj vas nisem nič vprašal!« je rekel mali debeli mož od spodaj navzgor, odprl vrata in stopil z eno nogo v avto.

Tedaj sta se spustili težki Bergdalovi šapi malemu, debelemu gospodu na rameni, nakar je opisal manjšo elipso in pristal na robu pločnika nekaj metrov od avtomobila.

»Zdaj pa lepo izginite domov in se ne dotikajte več tega avtomobila, razumete?«

»Vi ste čisto nori!« je vzklikal mali gospod. »Preprečiti mi hočete, da bi se odpeljal z lastnim avtomobilom?!«

»Roke stran! Ne kvasite neumnosti. To pravijo vsi!«

»Tako? Ali naj pokličem policijo?«

»Kar mirno jo pokličite, gospod! Tu sem jaz policija! Razumete?«

Tedaj je mali debeli mož pobledel. Ugotovil je, da nima pri sebi vozniškega dovoljenja. Moral je domov ponj. Preklinjaje je odšel, ne da bi bilo treba gospodu Bergdalu znova z njim opisovati elipso po zraku.

Vse to sva z direktorjem natančno opazovala.

»Ta je pa res zanesljiv. Toda od kdaj imaš nov avto?«

»Sploh nimam avta,« je rekel direktor. Tudi nimam niti najmanjšega pojma, čigav je tistile na cesti. Potrebujem samo čisto zanesljivega moža za čuvaja v svojem sadovnjaku. Bergdal bo kot nalašč. Ne veliko govoriti, samo paziti. Tak, ki tako sijajno pazi na avto, da ne pusti blizu niti lastniku, je kot nalašč za moj vrt.«

In zdaj ne vem, ali naj tvegam in v času, ko je sadje zrelo, obiščem direktorja Winklerja. Tehtam še manj kot tisti mali, debeli gospod.

H. SLESAR:

Izza maske

Scanlon se je prebudil z mislimi o ogledalu. S postelje je vrgel od kave pomazano pregrinjalo, vstal in se pretegnil. Potem se je približal zamegljenemu, počenemu ogledalu, ki je viselo v enem kotu sobe.

Bilo je mračno, zato je prižgal luč. Bela svetloba je napolnila umazano sobo. Scanlon je spet stopil k ogledalu. Pogledal se je vanj. Vtis je bil močan. Porasel z gosto brado, je bil kot nekakšno dlakavo strašilo. Če bi ga kdor koli videl takega, ne bi mogel niti pomisliti, da je to človek, ki ga v Angliji najbolj iščejo, morilec in ropar banke, ki ga išče ves policijski aparat.

Njegovo sliko so pokazali na televizijskih zaslonih, Scotland Yard je njegove fotografije poslal redakcijam, ki so jih objavljale na naslovnih straneh listov z milijonskimi nakladami, njegova slika je bila na vidnem mestu obešena tudi na vsaki policijski postaji. Vsakdo v tej državi je vedel, kakšen je Scanlon, in vsi so ga iskali.

Scanlon je v tej sobi živel kot preganjana zver v jami. Želel si je svežega zraka, toplih jedi, rad bi se skopal, še posebno pa obril. Toda namerno se ni bril. Svoj obraz je opazoval v ogledalu in proučeval napredek, ki ga je dosegel. Imel je polne brke, obraz porasel z gosto brado. To je bil rezultat njegovega mesec dni dolgega in potrpežljivega čakanja.

Z brado je bilo lahko, brki so bili bolj problematični. Še nikoli prej jih ni nosil in prve dni so mu nagajali, ščegetali so ga. Zdaj so se lepo ulegli in mu povsem spremenili videz. To si je tudi iz vsega srca želel.

»Niti mati me ne bi spoznala,« si je Scanlon rekel zadovoljno, ko je skrbno opazoval svojo podobo v počenem ogledalu. »Zdaj lahko gotovo zapustim to podganje gnezdo.«

Vzel je ostre škarje in pričel skrbno oblikovat svojo brado in brke. Pri tem se je trudil, da bi svoj pravi obraz čim bolje skril za to razmršeno masko. Skrbno je oblikoval brke in brado. Vsak urez škarij je dolgo, preizkušeno ocenjeval. Končno je bil zadovoljen.

To je bil pravzaprav njegov potni list za svobodo, saj bo le tako lahko zapustil to izbo in si poiskal varnejše mesto, kjer ga policija ne bo mogla najti. V glavi je že imel točno pripravljen načrt. Najprej se bo podal v Irsko, od tam pa bo kot »bradati morski volk« našel kako ladjo, namenjeno v Južno Ameriko.

Umil se je in oblekel. Novi Scanlon je bil videti bolje oblečen kot tisti stari. Gosta brada in brki so mu dajali dostojanstven videz. Še enkrat je vse skrbno pregledal, potem pa je stopil k ogledalu in mu z nasmehom poslal poljub: »Na svidenje, stari, dobri prijatelj!« Počasi je odklenil vrata in stopil po stopnicah.

V obraz mu je udaril val svežega zraka in prijalo mu je kot kapljica viskija. Doslej tega občutka še ni poznal. Sonce se je že pojavilo nad strehami hiš. Življenje je vdrlo na ulice. Nedaleč, na nekem trgu, se je igrala skupina fantičev. Eden od njih pa je radovedno opazoval. Scanlon se mu je nasmehnil. To je bil sedaj povsem drug človek. Scanlona roparja in ubijalca je zamenjal bogat gentleman dostojanstvenega videza. In čuden občutek sreče in samozaupanja ga je ponesel po ulici.

Ko se je na prvem vogalu približal policijski postaji, je Scanlon zadržal korak. Srce mu je pričelo hitreje utripati, ko je zagledal policaja, stoječega pred poslopjem. Toda takoj se je umiril in opogumil. Ničesar ni bilo, kar bi ga lahko skrbelo. V očeh se mu je pojavila slika iz ogledala in nasmeh je preletel njegov obraz.

Scanlon je svojo pot mimo policaja, ki ga je opazoval, mirno nadaljeval. Toda . . .

»Hej, počakajte za trenutek!« ga je dosegel glas za njim.

Obrnil se je in spet zagledal policaja. To je bil zanj prvi udarec, njegovih korakov za seboj ni niti slišal.

»Aretirani ste!« je dejal policaj. Njegova roka je trdo držala Scanlonovo ramo.

»Zakaj?« ga je vprašal s hladnim in zbranim glasom.

»Brez dvoma, vi ste Scanlon.«

Brez upiranja se je s policajem podal na postajo. V glavi se mu je mrzlično zvrstilo tisoč misli. Kje je napaka? Morda je to samo navadna slučajnost? Kaj ga je izdalo?

Za trenutek je postal pred policijsko postajo, saj ga je nase opozorila tabla s fotografijo človeka, za katerim so izdali tiralico.

Toda to ni bil njegov obraz.

Potem pa mu je v trenutku zaigral pred očmi lik, ki ga je malo prej zapustil na počenem ogledalu v svojem skrivališču. Lik izza maske.

Neki paglavec je hotel na njegovi fotografiji dokazati svoj smisel za humor. Brke in brado mu je skrbno dodal — s svinčnikom.

PREJŠNJI TEDEN NA BLEDU:

Svetovno prvenstvo v veslanju

Z veliko zaključno prireditvijo, katere se je udeležilo okoli 20.000 gledalcev, med njimi tudi pokrovitelj predsednik republike Josip Broz Tito, se je v nedeljo na Bledu končalo II. svetovno prvenstvo v veslanju, ki je več dni združevalo najboljše veslače iz 31 držav petih kontinentov v sicer trdem vendar prijateljskem boju za kolajne. Tako vsi tisoči gledalcev, ki so si ogledali posamezne tekme, kakor predvsem sodelujoči športniki so bili z organizacijo svetovnega prvenstva izredno zadovoljni in se bodo radi spominjali srečanja v prelepih krajih ob Blejskem jezeru.

Ne samo po številu udeleženih držav, marveč tudi po izvedbi tekmovanja samega je bilo letošnje svetovno prvenstvo na Bledu doslej največja tovrstna prireditev na svetu. Sodelovali so najboljši veslači iz 31 držav vseh petih kontinentov, med katerimi so se najbolj uspešno uveljavili predstavniki Vzhodne Nemčije, ki so si osvojili kar tri zlate in dve bronasti kolajni. Na drugo mesto se je uvrstila Nizozemska, ki je prejela po eno zlato, srebrno in bronasto kolajno. Sledi Amerika z eno zlato in eno srebrno, nato Zahodna Nemčija z eno zlato in eno bronasto kolajno, medtem ko si je zadnjo zlato kolajno priborila Švica. Sovjetska zveza je proti pričakovanju ostala brez zlate kolajne, pač pa si je nabrala tri srebrne in eno bronasto kolajno. Avstrija in Francija sta dobili vsaka po eno srebrno, Jugoslavija in Italija pa po eno bronasto kolajno.

Zmagovalci v posameznih disciplinah so bili naslednji:

ČETVEREC S KRMARJEM — 1. Vzhodna Nemčija, 2. Sovjetska zveza, 3. Jugoslavija, 4. Češkoslovaška, 5. Nizozemska, 6. Amerika.

DVOJEC BREZ KRMARJA — 1. Vzhodna Nemčija, 2. Avstrija, 3. Sovjetska zveza, 4. Poljska, 5. Zahodna Nemčija, 6. Italija.

SKIF — 1. Amerika, 2. Nizozemska, 3. Zahodna Nemčija, 4. Vzhodna Nemčija, 5. Danska, 6. Sovjetska zveza, 12. Jugoslavija.

ČETVEREC BREZ KRMARJA — 1. Vzhodna Nemčija, 2. Sovjetska zveza, 3. Nizozemska, 4. Madžarska, 5. Zahodna Nemčija, 6. Danska.

DVOJEC S KRMARJEM — 1. Nizozemska, 2. Francija, 3. Italija, 4. Vzhodna Nemčija, 5. Amerika, 6. Zahodna Nemčija, 8. Jugoslavija.

DOUBLE SCULL — 1. Švica, 2. Amerika, 3. Vzhodna Nemčija, 4. Češkoslovaška, 5. Romunija, 6. Zahodna Nemčija, 7. Avstrija.

OSMEREC — 1. Zahodna Nemčija, 2. Sovjetska zveza, 3. Vzhodna Nemčija, 4. Velika Britanija, 5. Jugoslavija, 6. Nova Zelandija.

Veliko tekmovanje se je končalo, sodelujoči so se poslovili in se vrnili v domovino, ostal pa bo spomin na uspelo prireditev in hkrati tudi na lepote Bleda, ki si je prav gotovo pridobil novih prijateljev širom po svetu. Tako bo imelo svetovno prvenstvo v veslanju tudi svoj turistični pomen, saj so ob tej priložnosti prišli na Bled mnogi obiskovalci, ki teh krajev doslej še sploh niso poznali.

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

I. PROGRAM

Poročila: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 16.45, 20.00, 22.00

Dnevne oddaje (razen nedelje): 5.55 Kmečka oddaja — 6.00 Pestro mešano — 7.55 Gospodarske vesti — 9.00 Pozdravljeni nate — 10.03 Za gospodinjo — 11.10 Ljudske viže — 11.45 Oddaja za podeželje — 12.00 Opoldanski zvoki — 12.40 Deželna poročila — 13.05 Opoldanski koncert — 14.00 Objave — 14.55 Posebej za vas — 16.00 Glasba zate — 16.55 Kulturna poročila — 17.00 Popoldanski koncert — 18.45 Pestro mešano — 18.55 Lokalni šport — 19.30 Odmev časa — 20.10 Deželna poročila.

Sobota, 17. 9.: 8.05 Domači vrt — 9.45 Domača književnost — 14.15 Pozdrav nate — 15.30 Sefev morja, roman — 15.50 Govorimo o znanstvenih knjigah — 16.00 Iz vseh dolin zveni — 17.00 Šport in glasba — 18.00 Kulturni razgledi — 19.10 Odmev časa — 20.15 Will od mlina, pripovedka — 20.45 Orkestralni koncert.

Nedelja, 18. 9.: 8.05 Kmetijska oddaja — 9.05 Venec melodij — 11.00 Koncert v zelenem — 12.45 Ogledalo mestnega gledališča — 13.00 Operni koncert — 13.45 Iz domačih krajev — 14.30 Pozdrav nate — 16.30 Križem po svetu, križem skozi čas — 18.05 Koncert narodnih pesmi — 19.00 Nedeljski šport — 20.10 Pridi k srečanju.

Ponedeljek, 19. 9.: 8.15 Pisana tančica, roman — 8.45 Glasba tujih dežel — 15.15 Komorna glasba — 15.45 Koroški knjižni kotiček — 18.15 Tisk in gospodarstvo — 18.25 Za vas, za vse — 18.35 Oddaja mladinskega krožka — 20.15 Ovire v spominu — 20.30 Mesto in podeželje — 21.30 Koroška domovinska kronika.

Torek, 20. 9.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 15.30 Svatovski plesi iz stare Avstrije — 15.45 Koroška pesništvo — 18.00 Koroška avto- in motorevija — 18.15 Iz prve roke — 18.25 Če me vprašate — 18.35 Aktualna literarna oddaja — 19.00 XY ve vse — 29.15 Coriolanus, tragedija — 21.30 Kompozicije Ernsta Fischerja.

Sreda, 21. 9.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 15.30 Dunajski akademski komorni zbor — 15.45 Heidi Pataki, mlada pripovednica — 18.00 Aktualna reportaža — 18.15 Pomoč potrebuje vsak — 18.30 Znanstveni pogovori — 20.15 Prodana nevesta, komična opera.

Četrtek, 22. 9.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 15.15 Ura pesmi — 15.45 Ljudske viže — 18.00 Deželna kulturna poročila — 18.05 Kmetijska oddaja — 18.20 Naš gospodarski komentar — 18.35 Mladinska oddaja — 19.00 XY ve vse — 20.15 Poletje gre h kraju — 21.00 Radijski poštni nabiralnik — 21.10 Prepevamo in pripovedujemo o deželi Drave.

Petek, 23. 9.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 15.15 Komorna glasba — 15.45 Četrt ure domače obrti — 18.00 Pri koroških godbah na pihala — 18.35 Kaj pravi industrija — 19.00 Čudovita flora — 20.15 Seina—Donava — 20.45 Aktualni prispevek — 21.00 Glasbene šarade.

II. PROGRAM

Poročila: 6.00, 7.00, 8.00, 10.55, 13.00, 15.00, 17.00, 19.00, 22.00, 23.00.

Dnevne oddaje (razen nedelje): 5.30 Dobro jutro — 6.15 Z glasbo v dan — 6.40 Jutranja opazovanja — 6.50 Pestro mešano — 7.20 Jutranja gimnastika — 11.00 Veseli ob enajstih — 11.45 Za avtomobiliste — 14.50 Objave iz Avstrije — 16.30 Koncertna ura — 17.10 Kulturne vesti — 17.15 Reporterji med potjo — 18.00 Glasbena oddaja s plošč — 19.20 Kaj slišimo danes zvečer — 21.55 Športni komentar — 22.10 Pregled po svetu.

Sobota, 17. 9.: 8.20 Glasba na tekočem traku — 9.20 Gospodarstvo za vsakogar — 9.30 Bodite čisto tiho — 13.20 Odmev iz Avstrije — 13.55 Pet minut agrarne politike — 14.40 Tehnični razgledi — 16.00 Za delovno ženo — 17.25 Reporterji med potjo — 19.30 Velika šansa — 20.15 Avstrijska hitparada — 21.30 In svet gladuje.

Nedelja, 18. 9.: 8.15 Kaj je novega — 10.00 Ogledalo domačega tiska — 13.10 Za avtomobiliste — 14.20 Pisana tančica, roman — 14.50 Ljudstvo in domovina — 15.50 Nogometna tekma Avstrija : Holandska — 18.00 Mednarodna radijska univerza — 19.10 Teden dni svetovnih dogajanj — 19.30 Glasba ne pozna meja — 20.30 Melodija za nedeljski večer.

Ponedeljek, 19. 9.: 8.10 Glasba na tekočem traku — 9.35 Stvaritve velikih mojstrov — 13.30 Za prijatelja oper — 14.20 Sodobni avstrijski komponisti — 15.35 Zaljubljene gosli — 16.00 Otroška ura — 17.25 Knjiga meseca — 17.40 Ženska oddaja — 19.30 Bajazzo, glasbena drama — 20.40 Večerni koncert.

Torek, 20. 9.: 8.20 Prosimo, prav prijazno — 9.35 Stvaritve velikih mojstrov — 13.30 Pomembni orkestri — 14.35 Elegija o zgubljenem času — 15.35 Mala parada popevk — 16.00 Evropski profil Bačke — 17.25 Znanje za vse 19.30 Poleti z nami — 20.30 Dirigira Robert Stolz — 21.30 O tem lahko govorimo.

Sreda, 21. 9.: 8.10 Glasba na tekočem traku — 9.35 Stvaritve velikih mojstrov — 13.20 Teden pri Združenih narodih — 13.30 Za prijatelja oper — 14.10 Sodobni avstrijski komponisti — 14.35 Med tirnicami — 15.45 Otroška ura — 17.25 Iz raziskovalnega dela naših visokih šol — 17.40 Domači zdravnik — 19.30 Halo teenagerji — 20.30 Vseh devet.

Četrtek, 22. 9.: 8.10 Dobrodošli v Avstriji — 9.35 Stvaritve velikih mojstrov — 13.20 Dunajsko koncertno ogledalo — 14.15 Znani orkestri — 14.35 Ljudska glasba — 15.35 Začarane gosli — 17.25 Raziskovalci v gosteh — 17.40 Ženska oddaja — 19.30 Kako revno bi bilo življenje brez spominov — 20.00 Vindobona, lepo mesto — 21.00 Od Aeolusa do Zephirja.

Petek, 23. 9.: 8.10 Glasba na tekočem traku — 9.35 Stvaritve velikih mojstrov — 13.30 Za prijatelja oper — 14.10 Sodobni avstrijski komponisti — 14.35 Ljudska glasba — 16.00 Otroška ura — 17.25 Znanje za vse — 19.30 Smrt Nadje Gregson, slušna igra — 21.00 Iz nabiralnika za pritožbe.

Slovenske oddaje

Sobota, 17. 9.: 9.00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca — 18.25 Sobotni večer domačih pesmi.

Nedelja, 18. 9.: 6.15 Duhovni nagovor — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Ponedeljek, 19. 9.: 14.15 Poročila, objave, pregled sporeda — Ura pesmi — Ljudsko verovanje — 18.00 Za našo vas.

Torek, 20. 9.: 14.15 Poročila, objave — Športni mozaik.

Sreda, 21. 9.: 14.15 Poročila, objave — Kar želite, zaigramo.

Četrtek, 22. 9.: 14.15 Poročila, objave — Koroške narodne — Kaj pravite k temu.

Petek, 23. 9.: 14.15 Poročila, objave — Od petka do petka — Fantje na vasi — Cerkev in svet.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič, odgovorni urednik: Blaž Singer; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt - Celovec, Gasometergasse 10, telefon 56-24. — Tiska Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: 9021 Klagenfurt - Celovec, Postfach 124.

HORIZONT - električni plot
zvesti pastir živine

Podjunska trgovska družba
bratje Rutar & Co.

Dobrla vas - Eberndorf
A 9141 tel. (0-42-36) 281

Oglejte si našo razstavo tudi v prostorih hotela Rutar v Dobrli vasi.

TELEVIZIJA

Sobota, 17. 9.: 17.03 Kakor so videli drugi — 17.35 Nauči se boriti, ne da bi ubijal — 17.55 Stališče — 18.40 Kaj vidimo novega — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Ulenspiegel — 22.20 V žarometu.

Nedelja, 18. 9.: 17.03 Robinson ne sme umreti — 19.00 Ob oknu — 19.30 Šport — 20.15 Corine in morski medved — 21.10 Nedelja v Evropi.

Ponedeljek, 19. 9.: 18.35 Tečaj francoščine — 19.00 Pustolovščine pod vodo — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Maigret in slučaj Josset — 21.00 Športno omizje — 22.25 Janine Aimee.

Torek, 20. 9.: 18.33 Tečaj angleščine — 18.55 Razmišljanje se obrestuje — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Kaj sem — 21.00 Horizonti — 22.40 Svetovno prvenstvo v gimnastiki.

Sreda, 21. 9.: 10.00 Kaj lahko postanem — 11.03 Maigret in slučaj Josset — 11.35 Športno omizje — 17.03 Listamo po slikanici — 17.35 Lovci psov — 17.50 Klavnica za ladje — 18.35 Tečaj francoščine — 19.00 Podobe iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.00 srečanje z živalmi — 20.30 Kocka — 22.05 Jaine Aimee.

Četrtek, 22 . 9.: 11.03 Štalenska gora — 12.00 Komentar k časovnim dogajanjem — 18.35 Tečaj angleščine — 19.00 Športni koleidoskop — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Veliki posel, televizijska igra — 21.55 Iz prve roke.

Petek, 23. 9.: 11.03 Srečanje z živalmi — 11.35 Kocka — 16.00 Svetovno prvenstvo v gimnastiki — 18.35 Krvodajalstvo in bolnišnice — 19.00 Televizijska kuhinja — 19.30 Čas v sliki — 20.15 To je huzarska ljubezen — 21.45 Mi ljudje — 22.35 Veselje z glasbo — 22.55 Janine Aimee.

RADIO LJUBLJANA

oddaja na srednjem valu 327,1 — 257 — 202,4 — 202 m. UKV frekvence 88,5 — 92,9 — 94,1 — 90,5 — 97,9 MHZ

Poročila: 5.00, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 17.00, 18.00, 19.30, 22.00, 23.00.

Dnevne oddaje (razen v nedeljah): 4.30 Dobro jutro — 11.00 Turistični napotki — 12.30 Kmetijska oddaja — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Popoldanski koncert — 19.05 Glasbene razglednice — 22,10 Plesna glasba.

Sobota, 17. 9.: 8.05 Glasbena matineja — 9.25 Pozdravi v novem šolskem letu — 10.15 Operni koncert — 12.05 Iz baleta Trirogeljnik — 12.40 Kvintet Avsenik in ansambel Vilija Petriča — 14.05 Iz solistične glasbe slovenskih skladateljev — 14.35 Voščila — 15.30 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov — 18.50 S knjižnega trga — 20.00 Herman Hagestedt in Bamberški simfoniki — 20.30 Vozli inšpektorja Braina — 22.10 Oddaja za naše izseljence.

Nedelja, 18. 9.: 8.05 Deklica in metulj, mladinska radijska igra — 9.05 Voščila — 10.00 Še pomnite, tovariši — 10.45 Za prijatelje lahke glasbe — 12.05 Voščila — 13.30 Nedeljska reportaža — 14.00 Slavni pevci, znamenite arije — 15.30 Humoreska tedna — 16.00 Nedeljsko športno popoldne — 20.00 Večerni koncert — 21.00 Kličemo letovišče.

Ponedeljek, 19. 9.: 8.05 Glasbena matineja — 8.55 Za mlade radovedneže — 10.15 Čar mladosti, suita — 10.35 Dve zgodbi, podlistek — 12.05 Iz domače koncertne literature — 12.40 Tone Absec igra na harmoniko — 14.05 Klavirska glasba 19. stoletja — 14.35 Voščila — 15.30 Posnetki zborov Ljubljana-transport in Ivan Rob — 17.05 V svetu opernih melodij — 18.15 Zvočni razgledi — 20.00 Panorama zabavnih melodij — 21.30 Beethovnov večer.

Torek, 20. 9.: 8.05 Glasbena matineja — 9.25 Sprehod z velikimi zabavnimi orkestri — 10.15 Scene iz opere Don Kihot — 12.05 Kratek sprehod skozi jugoslovansko solistično glasbo — 12.40 Veseli hribovci in trio Jožeta Krežeta — 14.05 Na jesen — 15.40 V torek nasvidenje — 17.05 Ura klavirskih sonat — 18.15 Vrtimo globus zabavnih melodij — 18.50 Na mednarodnih križpotjih — 20.00 Novi posnetki zbora France Prešeren iz Celja — 20.20 Elektra naj žaluje, igra.

Sreda, 21. 9.: 8.05 Glasbena matineja — 8.55 Pisan svet pravljic in zgodb — 10.15 Violinist Slavko Zimšek — 10.45 Človek in zdravje — 12.05 Iz opusa Marijana Kozine — 12.40 Iz narodne skrinje — 14.35 Voščila — 15.30 Argentinska folklora — 17.05 Na obisku pri španskih skladateljih — 18.15 Iz naših študiev — 18.50 Naš razgovor — 20.00 Beg iz Seraja, opera.

Četrtek, 22. 9.: 8.05 Glasbena matineja — 9.45 Pojoči raček, glasbena pravljica — 10.15 Z ansamblom zagrebške opere — 12.05 Kratke simfonične skladbe — 12.40 Čez hrib in dol — 14.05 Orkester RTV Ljubljana — 15.40 Literarni sprehod — 17.05 Turistična oddaja — 18.15 Paleta operetnih napevov — 20.00 Četrtkov večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Večer umetniške besede.

Nov internat
za dekleta in fante
še sprejme gojence
Mesečna vzdrževalnina 600 šilingov na osebo.

Ludwig
CELOVEC - KLAGENFURT
Villacher Straße 25/II - tel. 68-65

Zveza koroških partizanov

obvešča, da bo v nedeljo 25. septembra ob 11. uri na pokopališču v Golovici (Wölfnitz) nad Grebinjem

odkritje spominske plošče

padlim partizanom, ki so pokopani na tem pokopališču.

Dentistka Helena Galle
Celovec, Bahnhofstraße 38 B
do 8. 10. 1966 na dopustu

Italija svari

tuje turiste-avtomobiliste

Tuji turisti, ki pridejo v Italijo z avtomobilom, dobijo na mejnih prehodih natiskan poziv, ki jih v petih jezikih svari pred tvegano vožnjo. »Italija ima nove in široke ceste ter avtostrade, toda nikar vas naj ne zapeljejo, da bi po njih vozili lahkomiselno,« je med drugim zapisano v tem opozorilu.

Sredi letošnje turistične sezone je bilo na italijanskih cestah zaposlenih 11.000 prometnih policajev in več helikopterjev, ki so na najbolj prometnih cestah urejali promet.

Ta teden vam priporočamo:

Knjige za šolsko mladino

- **SLOVENSKI PRAVOPIS**, slovar, pravorečje in pravopis, 1056 str., polusnje 150 šil.
- Stanko Bunc: **MALI SLOVENSKI PRAVOPIS**, namenjen predvsem šolski mladini, 436 str., ppl. 46 šil.
- Bajec-Kolarič-Rupel: **SLOVENSKA SLOVNICA**, 352 str., ppl 35 šil.
- **JEZIKOVNI POGOVORI**, navodila za pravilno rabo slovenščine, 308 str., br. 32 šil.
- France Tomšič: **NEMŠKO-SLOVENSKI SLOVAR**, 992 str., pl. 130 šil.
- France Tomšič: **SLOVENSKO-NEMŠKI SLOVAR**, 952 str., pl. 100 šil.
- Dr. J. Kotnik: **SLOVENSKO-NEMŠKI in NEMŠKO-SLOVENSKI SLOVAR**, Langenscheidtov žepni slovarček, 400 str. 27 šil.
- **SLOVENSKA VADNICA**, Lehr- und Übungsbuch der slowenischen Sprache, 128 str., ilustr., ppl. 30 šil.
- Stanko Bunc: **SLOVAR TUJK**, poljudna pojasnila tujih besed in besednih zvez, 472 str., pl. 35 šil.
- Kopčavar: **KAKO JE PRAV**, slovarček napak v slovenskem knjižnem jeziku, 184 str., ppl. 18 šil.
- Janez Ravbar: **PREGLED SLOVENSKE KNJIŽEVNOSTI** od prvih začetkov do sedanjosti, 400 str., ilustr., ppl. 28 šil.
- **SLOVENSKA ČITANKA** za Državno gimnazijo za Slovence v Celovcu, prvi del, 206 str., ilustr., ppl. 30 šil.
- Marija Jalen: **SPOZNAVAJMO SLOVENSKI JEZIK**, jezikovna vadnica za osnovne šole, 160 str., ilustr., ppl. 20 šil.
- Rudolf Vouk: **MOJCA BERE**, berilo za dvojezične ljudske šole, 104 str., ilustr., br. 12 šil.
- **NAŠ DOM**, berilo za dvojezične ljudske šole na Koroškem, 136 str., ilustr., ppl. 18 šil.
- Dr. Svetozar Ilešič: **GOSPODARSKA IN POLITIČNA GEOGRAFIJA SVETA**, 352 str., zemljevidi, ppl. 24 šil.
- Miroslav Zei: **MORSKI SVET**, poljudno opisani življenjski pojavi podmorskega sveta, 248 str., ilustr., ppl. 20 šil.
- **MLADINA POJE**, pesmarica za koroško mladino, 126 str., ppl. 16 šil.
- Janez Matjašič: **IZ ŽIVLJENJA NAJMANJŠIH**, opis enoceličarjev in praživali, 152 str., ilustr., ppl. 20 šil.
- **MLADI VEDEŽ**, leksikon za slovensko mladino, 168 strani velikega formata, barvne ilustracije, kart. 90 šil.

Posamezne knjige lahko naročite tudi po pošti. Plačilo možno v obrokih.

Knjigarna „Naša knjiga", Wulfengasse